ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 66ον ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 1930. Ἀριθ. 8.

ΜΗ ΚΛΑΙΕ!

«Καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος, ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ, Μὴ κλαῖε».
(Λουκ. ζ'. 13).

Τὸ θαῦμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅπερ περιγράφεται ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ —ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας ἐν Ναΐν—μνημονεύεται μόνον εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον. Τρεῖς ἀνθρώπους ὁ Ἰησοῦς ἀνέστησεν ἐκ τῶν νεκρῶν κατὰ τὴν ἐπίγειον Αὐτοῦ παροικίαν—τὸ θυγάτριον τοῦ Ἰαείρου, τὸν Λάζαρον καὶ τὸν υἱὸν τοῦτον τῆς χήρας—καὶ εἰς τὰς τρεῖς ταύτας περιπτώσεις ἔχομεν παρήγορον ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ***ὁ Χριστὸς εἶναι ἰσχυρότερος τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους,*** ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Φίλου τῶν ἁμαρτωλῶν εἶναι μεγαλειτέρα τῆς τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἀνθρωπότητος—τοῦ θανάτου.

Α'. Ἐκ τῆς συγκινητικῆς ταύτης ἀφηγήσεως τοῦ Λουκᾶ διδασκόμεθα ***ὁποίας θλίψεις ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον ἡ ἁμαρτία.*** Ὅλοι οἱ θάνατοι, ὅλαι αἱ κηδεῖαι εἶναι λυπηραί. Ἀλλ' ἡ ἐδῶ περιγραφομένη κηδεία ἦτο ἰδιαιτέρως λυπηρά. Ὁ νεκρὸς ἦτο ***νέος*** καὶ ***υἱὸς μονογενὴς*** τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ***αὐτῆς χήρας.*** Ὅλη ἡ περιγραφὴ αὕτη ἀποπνέει τραγικὴν θλίψιν—καὶ ὅλη αὕτη ἡ θλίψις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτίας. Ὁ Θεὸς δὲν ἐδημιούργησε τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν ἔπλασε τὰ πάντα καὶ τὰ ἔπλασε ***λίαν καλά.*** Ἡ ἁμαρτία ὑπεισῆλθεν εἰς τὸν κόσμον μὲ τὴν παρακοὴν τοῦ Ἀδὰμ καὶ ***διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος***, ὁ σωματικὸς καὶ ὁ πνευματικὸς (Ρωμ. ε'. 12).

Ἡ ἁμαρτία λοιπὸν εἶναι ***ἡ αἰτία ὅλης τῆς ἐν τῷ κόσμῳ θλίψεως καὶ λύπης.*** Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν. Ὁ κόσμος γύρω μας εἶναι πλήρης λύπης. Αἱ ἀσθένειαι καὶ οἱ πόνοι τοῦ σώματος, ἡ πτωχεία, οἱ κόποι καὶ αἱ στενοχωρίαι πλεονάζουν πανταχοῦ. Οὐδεμιᾶς οἰκογενείας ἡ ἱστορία εἶναι ἀμέτοχος, ὀλίγον ἢ πολύ, θρήνων, δακρύων καὶ στεναγμῶν.

Καὶ πόθεν προέρχονται πάντα ταῦτα; Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ἡ ρίζα, ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζουσιν. Ἄνευ τῆς ἁμαρτίας δὲν θὰ ὑπῆρχον οὔτε δάκρυα οὔτε ἀσθένειαι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. Τί δὲ δυνάμεθα νὰ πράξωμεν ἀπέναντι τῆς καταστάσεως ταύτης; Ἀπολύτως οὐδέν! Δὲν δυνάμεθα νὰ μεταβάλωμεν τὴν κατάστασιν ταύτην. Μόνον δυνάμεθα καὶ ὀφείλομεν ***νὰ τὴν ὑποφέρωμεν μὲ ὑπομονήν,*** καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεὸν ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλη ζωὴ καλλιτέρα ταύτης, ὅπου τὸ Εὐγγέλιον μᾶς ὑπόσχεται ὅτι δὲν θὰ ὑπάρχουν δάκρυα μήτε πόνοι μήτε θάνατος.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἅς ἀποδώσωμεν ***τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου*** ἐκεῖ ὅπου ἀνήκει—εἰς τὴν ***ἁμαρτίαν***. Καὶ διὰ τοῦτο πόσον πρέπει νὰ μισῶμεν τὴν ἁμαρτίαν! Ἀντὶ νὰ παίζωμεν μὲ αὐτήν, ἀντὶ νὰ ἑλκυώμεθα ὑπ᾿ αὐτῆς, ἀντὶ νὰ τὴν δικαιολογῶμεν καὶ νὰ δουλεύωμεν εἰς αὐτήν, πρέπει νὰ τὴν ἀποστρεφώμεθα καὶ νὰ τὴν ἀποφεύγωμεν πάσῃ δυνάμει.

Ἡ ἁμαρτία εἶναι ὁ μέγας ἀνθρωποκτόνος, ἡ δεινοτέρα μάστιξ τῆς παρούσης ζωῆς. Εὐτυχὴς ἐκεῖνος, ὅστις δύναται νὰ λέγῃ, ὡς ὁ Παῦλος, ὅτι μισεῖ τὴν ἁμαρτίαν (Ρωμ. ζ΄.).

Β΄. Ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου τῆς Ναῒν διδασκόμεθα ***πόσον βαθεῖα εἶναι ἡ φιλάνθρωπος εὐσπλαγχνία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.*** Συναντᾷ καθ᾿ ὁδὸν τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ νεανίου καὶ ἡ μεγάλη Αὐτοῦ καρδία συγκινεῖται ἐπὶ τῷ τραγικῷ θεάματι τῆς συντετριμμένης μητρός. Δὲν περιμένει νὰ ζητηθῇ ἡ βοήθειά Του, διότι οὐδεὶς ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐφαντάσθη ὅτι ἦτο δυνατὴ καμμία βοήθεια. Βλέπει τὴν ἀπηλπισμένην καὶ σπαρασσομένην μητέρα, μαντεύει τὰ αἰσθήματά της, καθ᾿ ὃ γεννηθεὶς καὶ Αὐτὸς ἐκ γυναικός, καὶ ἀποτείνει πρὸς αὐτὴν τὰς δύο ταύτας λέξεις: «***Μὴ κλαῖε!***», τῶν ὁποίων ἡ σημασία εὐθὺς ἐγένετο καταφανής. Ὁ υἱὸς τῆς χήρας ἀνίσταται ἐκ νεκρῶν καὶ ἀποδίδεται εἰς αὐτὴν ζῶν. Τὸ σκότος τῆς ἀπαρηγορήτου μητρὸς τρέπεται εἰς φῶς, ἡ ἀπελπισία της εἰς ἄφατον καὶ ἀσύλληπτον ἀγαλλίασιν!

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν μεταβάλλεται· εἶναι «ὁ αὐτὸς χθὲς καὶ σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Εβρ. ιγ΄. 8). Εἶναι ἐπίσης εὔσπλαγχνος σήμερον, ὡς ἦτο ἐπὶ τῆς γῆς—συμπάσχει μὲ τοὺς πάσχοντας, θλίβεται μὲ τοὺς τεθλιμμένους σήμερον, ὅπως καὶ τότε. Ἔχοντες τοῦτο ὑπ᾿ ὄψει, ἂς παρηγορώμεθα ὑπὸ τῆς σκέψεως ὅτι ***δὲν ὑπάρχει δι᾿ ἡμᾶς φίλος ἢ παρήγορος, ὅστις δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν Χριστόν.*** Εἰς ὅλας μας τὰς θλιβερὰς στιγμάς, εἰς ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ πένθους καὶ τῆς ἀπελπισίας, ἂς στρέφωμεν τοὺς ὀφθαλμούς μας πρῶτον πρὸς Αὐτὸν διὰ παρηγορίαν καὶ ἐνίσχυσιν. Αὐτὸς οὐδέποτε θὰ μᾶς ἐγκαταλείψῃ, οὐδέποτε θὰ διαψεύσῃ τὰς ἐλπίδας μας, οὐδέποτε θὰ μᾶς ἀρνηθῇ τὴν παρηγορίαν καὶ ἐνθάρρυνσιν.

Ἐκεῖνος, ὅστις μετέτρεψεν εἰς χαρὰν τὸ τραγικὸν πένθος τῆς χήρας τῆς Ναΐν, ζῇ καὶ θὰ ζῇ διαπαντός, διὰ νὰ χαροποιῇ ὅλους τοὺς πενθοῦντας καὶ ἀπηλπισμένους, ἀρκεῖ μόνον οὗτοι νὰ ἀποβλέψωσι διὰ πίστεως πρὸς Αὐτόν. Ζῇ διὰ νὰ θεραπεύῃ τὰς πεπληγωμένας καρδίας—διὰ νὰ ἦναι φίλος καὶ ἀντιλήπτωρ «στενώτερος ἀδελφοῦ»—ζῇ διὰ νὰ ἔλθῃ καὶ πάλιν ποτὲ εἰς τοὺς πιστούς Του, ἵνα μὴ πενθῶσι πλέον, καὶ ἵνα ἀπαλείψῃ πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Γ΄. Ὡσαύτως διδασκόμεθα ***τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.*** Ἀποδίδει τὴν ζωὴν εἰς ἓν νεκρὸν σῶμα—ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ πάντα τὰ μέλη τοῦ νεκροῦ τούτου σώματος ἀναλαμβάνουν τὴν φυσικήν των ζωὴν καὶ κίνησιν. «***Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι!***» Καὶ πάραυτα ὁ νεκρὸς ἀνεκάθησε καὶ ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ.

Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ὡς καὶ εἰς τὰς δύο ἄλλας περιπτώσεις, καθ᾿ ἃς ὁ Κύριος ἡμῶν ἤγειρε νεκρούς, μετεχειρίσθη λέξεις,

προστάγματα, ἐξ ὧν ἐξυπηκούετο ***ἐξουσία*** καὶ ***κῦρος***: «***Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι!***» «***Ἡ παῖς, ἐγείρου***»! «***Λάζαρε, δεῦρο ἔξω!***» Παραβάλατε τὸν τρόπον τοῦτον τῆς προσταγῆς μὲ τὰς ἐνθέρμους δεήσεις καὶ σωματικὰς ἀγωνίας, ὑπὸ τῶν ὁποίων συνωδεύοντο τὰ παρόμοια θαύματα τοῦ Ἠλία καὶ τοῦ Ἐλισσαιέ, τῶν δύο μόνων προφητῶν τῆς Π. Οἰκονομίας, οἵτινες ἀνέστησαν νεκροὺς (Α΄. Βασιλ. ιζ΄. 17—24, Β΄. Βασιλ. δ΄. 18—37),

Δ΄. Βλέπομεν εἰς τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς Ναΐν σαφῆ οἰωνὸν καὶ ***ἐγγύησιν τῆς γενικῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.*** Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς, ὅστις ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν τὸν υἱὸν τῆς χήρας. θέλει ἀναστήσει μίαν ἡμέραν ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα (Ἰωάν. ε΄. 28). Ὅταν ἠχήσῃ ἡ σάλπιγξ καὶ διατάξῃ ὁ Κριτὴς Χριστός, τότε πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις θὰ ἐξέλθωσιν, ἵνα ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον Αὐτοῦ. Διότι πάντες πρέπει νὰ παρασταθῶμεν ἐνώπιον τοῦ βήματος Αὐτοῦ σωματικῶς, ἵνα κριθῶμεν κατὰ τὰ πεπραγμένα ἐν τῷ σώματι.

Ε΄. Εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ νεκροῦ νεανίσκου τῆς Ναΐν, διαβλέπομεν ὡσαύτως ***συμβολικῶς τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ τοῦ νὰ ἀναζωογονήσῃ τοὺς πνευματικῶς νεκροὺς***—τοὺς νεκροὺς ἐν ταῖς ἁμαρτίαις καὶ τοῖς παραπτώμασιν αὐτῶν. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή. Αὐτὸς δύναται νὰ ἐγείρῃ εἰς νέαν ζωὴν ψυχάς, αἵτινες τώρα φαίνονται ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς νεκραὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸ κοσμικὸν φρόνημα.

***

Μετὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ νεκροῦ νεανίσκου, μᾶς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅτι «***φόβος κατέλαβεν ἅπαντας***» τοὺς κατοίκους τῆς μικρᾶς κωμοπόλεως Ναΐν, «καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν λέγοντες, Ὅτι προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν καὶ ὅτι ἐπεσκέφθη ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ». Μία τοιαύτη ἐκδήλωσις Θείας παντοδυναμίας δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ φέρῃ κατάπληξιν καὶ ῥῖγος εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ὑπῆρξαν αὐτόπται μάρτυρες τοῦ θαύματος. Ὁ «φόβος» αὐτῶν ἦτο εὐσεβὴς συγκίνησις, ἀφοῦ τοὺς ἔκαμε νὰ δοξάζουν τὸν Θεόν.

Φαντάζεται κανεὶς ὁποία θὰ ἦναι ἡ γενικὴ κατάπληξις κατὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς Κρίσεως, ὅτε πάντες οἱ νεκροὶ θὰ ἀναστηθῶσι καὶ θὰ εὑρεθῶσιν ἐνώπιον τοῦ Κριτοῦ των. Πολλοὺς θὰ καταλάβῃ φόβος καὶ τρόμος κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, διότι δὲν θὰ ἦναι ἕτοιμοι νὰ ἀντιμετωπίσωσι τὸν Κριτήν, καὶ θὰ λέγωσι πρὸς τὰ ὄρη καὶ τὰς πέτρας, «Πέσατε ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς Αὐτοῦ!» Ἀλλ᾽ ὅσοι ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ἐπίστευσαν εἰς Αὐτὸν καὶ ἠκολούθησαν Αὐτόν, δὲν θὰ αἰσθανθῶσι κανένα φόβον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, διότι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἀπεσβέσθησαν διὰ τοῦ αἵματος Αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ αὐτοὺς ἀναμένει ἔπαινος καὶ δόξα καὶ αἰωνία μακαριότης. Πρὸς αὐτοὺς ὁ Κριτὴς θέλει εἴπει, «Ἔλθετε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου. κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην εἰς ὑμᾶς βασιλείαν· εἰσέλθετε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου ὑμῶν!»

Εἴθε πάντες οἱ ἀκροαταί μου σήμερον νὰ ἔχωσι μερίδα εἰς τὴν ἔνδοξον ἐκείνην καὶ χαρμόσυνον ἀνάστασιν! Ἀμήν.

(Λόγος τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη, 1873).

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΑΠΕΙΘΟΥΝΤΩΝ

«Ἔφθασεν ὁ καιρὸς τοῦ νὰ ἀρχίσῃ ἡ κρίσις ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἂν ἀρχίζῃ ἀφ' ἡμῶν, τί θέλει εἶσθαι τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ;»
Α'. Πέτρ. δ'. 17.

Ἡ κατάστασις τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων Αὐτοῦ ἦτο ἀξιοθρήνητος. Ὁ δὲ ἀπόστολος Πέτρος, ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀπόστολος πρὸς τοὺς ἐκ τῆς περιτομῆς, ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἐὰν ἐξηκολούθουν νὰ παραβαίνουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, θὰ ἐπέσυρον ἐφ' ἑαυτῶν τὴν δικαίαν ὀργὴν Αὐτοῦ. Φαντάζομαι μὲ πόσον πόνον ψυχικὸν ἔκραζε πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς του ὁ ἀπόστολος, μεταχειριζόμενος τὴν ἔκκλησιν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ: «Μετανοεῖτε, διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῆτε!» Καὶ βλέπων τὴν ἀπελπιστικὴν ταύτην κατάστασιν ἔγραφε: «Τί θέλει εἶσθαι τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ;»

Ἀκούω κάποιον νὰ λέγῃ: «Ἐγὼ δὲν ***ἐμπορῶ*** νὰ ἦμαι Χριστιανός· δὲν μοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποτάσσωμαι καὶ νὰ ὑπακούω εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Εὐαγγελίου.» Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές· αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ὑπὲρ τὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἄδικός τις καὶ παράλογος τύραννος, νὰ ἐκδίδῃ ἐντολάς, τὰς ὁποίας κανεὶς ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ, καὶ ἔπειτα νὰ τιμωρῇ αὐτὸν διὰ τὴν μὴ ἐκτέλεσιν, λέγων ὅτι ὁ μὴ ἀκολουθῶν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ θὰ ἀπολεσθῇ. Τοὐναντίον ὁ Θεὸς διακηρύττει: «Δὲν θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ ἀσεβὴς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ καὶ νὰ ζήσῃ. Ἐπιστρέψατε, ἐπιστρέψατε ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν τῶν πονηρῶν· διατί νὰ ἀποθάνητε, οἶκος Ἰσραήλ;» (Ἰεζεκ. λγ'. 11).

Ἀλλ' ὁ ἁμαρτωλὸς ***δὲν θέλει*** νὰ ὑποταχθῇ· συνεπῶς ἐὰν δὲν σωθῇ, ἀλλ' ἀπολεσθῇ, τίς ἄλλος πταίει ἢ αὐτὸς ὁ ἴδιος;

Ἀδελφέ μου, ὁ Θεός, ὅταν ἀπαιτῇ ἀπὸ σὲ νὰ πράξῃς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, γνωρίζει ὅτι ***δύνασαι νὰ τὸ πράξῃς, ἐὰν θέλῃς***. Ἐὰν λοιπὸν σὺ δὲν θέλῃς, εἰπέ το εἰλικρινῶς: «***Δὲν θέλω*** νὰ ἦμαι Χριστιανός, δὲν θέλω νὰ ὑποταχθῶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον. Δὲν θέλω νὰ ζήσω κατὰ Χριστόν, δὲν θέλω νὰ ἐγκαταλείψω τὴν ἁμαρτίαν, τὴν βλασφημίαν, τὴν μέθην, τὸ ψεῦδος, κτλ. Ἐὰν γίνω Χριστιανός, πρέπει νὰ ἀφήσω ὅλα αὐτά, καὶ δὲν θέλω!» Ἔσο τοὐλάχιστον εἰλικρινὴς καὶ ἀναγνώρισον ὅτι τοῦτο εἶναι ***ἡ θέλησις ἡ ἰδική σου*** καὶ ὄχι σφάλμα τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὴν ἀγορὰν ἐνίοτε συνομιλῶν μὲ διαφόρους ἀνθρώπους καὶ συνιστῶν εἰς αὐτοὺς τὸ Εὐαγγέλιον, λαμβάνω παρ' αὐτῶν τὴν ἀπάντησιν: «Καλὰ καὶ ἅγια ὅλ' αὐτά, ἀλλὰ ποῖος ἐμπορεῖ νὰ τὰ κάμῃ, καὶ ποῖος τὰ κάμνει, τὰ ἐκτελεῖ;» Τοὺς ἀπαντῶ: «Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι ἂν ὀλίγοι ἢ πολλοὶ τὰ ἐκτελοῦν, ἂν ὁ κόσμος τὰ κάμνῃ ἢ δὲν ἐμπορῇ νὰ τὰ κάμνῃ. Τὸ ζήτημα εἶναι ***ἂν ἐσὺ καὶ ἐγὼ τὰ κάμνωμεν καὶ ἐμποροῦμεν*** νὰ τὰ κάμνωμεν. Ὁ Θεός, ὁ πάνσοφος, ὅστις ἔπλασε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ τοῦ ἔδωκε ψυχὴν καὶ νοῦν καὶ θέλησιν εἶναι ἄραγε τόσον μωρὸς καὶ παράλογος, ὥστε νὰ μᾶς

δώση ἕνα ἠθικὸν κανόνα, τὸν ὁποῖον νὰ μὴ ἐμποροῦμεν νὰ ἀκολουθήσωμεν; Χρειάζεται μόνον νὰ δώσωμεν τὴν καρδίαν μας πρὸς Αὐτόν, νὰ ὑποταχθῶμεν εἰς Αὐτόν, καὶ Αὐτὸς θὰ μᾶς βοηθήση νὰ ἐκτελέσωμεν ὅ,τι Αὐτὸς ἀπαιτεῖ.»

Ὁ Χριστὸς λέγει: «Ἔλθετε πρός με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ ἐγὼ θέλω σᾶς ἀναπαύσει. Ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ· διότι πρᾶος εἶμαι καὶ ταπεινὸς τὴν καρδίαν· καὶ θέλετε εὑρεῖ ἀνάπαυσιν εἰς τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Διότι ὁ ζυγός μου εἶναι καλὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν.» Κι' ἀλλαχοῦ λέγει: «Ἐὰν μὲ ἀγαπᾶτε, τὰς ἐντολάς μου φυλάξατε.»

Μὴ λέγε, «Δὲν ἐμπορῶ,» ἀλλὰ «Δὲν θέλω.» Ζήτημα ***θελήσεως*** εἶναι ἡ ὑπακοὴ γενικῶς, εἴτε πρὸς τὸν Θεὸν εἴτε πρὸς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλομεν ὑπακοήν.

Μετά τινα θρησκευτικὴν συνάθροισιν, ἕνας κύριος ἐνεχείρισεν εἰς τὸν ποιμένα τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης μίαν ἐπιστολήν, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὴν ἀναγνώση εἰς τὴν οἰκίαν του. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην ὁ ποιμὴν ἀνέγνωσε τὰ ἑξῆς: «Εἰς τὸ χθεσινόν σας κήρυγμα οἱ λόγοι ***Τί θέλει εἶσθαι τὸ τέλος***; μὲ ἐτάραξαν. Ἐπέστρεψα εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ κατεκλίθην, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην νὰ κοιμηθῶ. Ἐσηκώθην καὶ ὑπῆγα εἰς τὴνβιβλιοθήκην μου καὶ ἤρχισα νὰ ἀναγινώσκω διάφορα βιβλία, ζητῶν μήπως εὕρω ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα ἐκεῖνο, ἀλλ' εἰς μάτην Διὰ τοῦτο ἀποτείνομαι πρὸς ἐσᾶς, καὶ σᾶς παρακαλῶ, δείξατέ μου ποῦ δύναμαι νὰ εὕρω ἀνάπαυσιν διὰ τὴν ταραγμένην ψυχήν μου.»

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐπὶ τέλους εὗρε τὴν εἰρήνην τῆς ψυχῆς του ἐκεῖ, ὅπου κάθε ἄνθρωπος δύναται νὰ τὴν εὕρῃ—***εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ.***

Ὑπάρχουν δύο λέξεις—***αἰωνιότης*** καὶ ***ἀπώλεια***—αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ φέρουν ταραχὴν εἰς πᾶσαν ἁμαρτωλὴν ψυχήν, νὰ τὴν ἀφυπνίσουν καὶ νὰ τὴν φέρουν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

«Τί θέλει εἶσθαι τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ;» Ἡ ἀπάντησις εἶναι: ***Ἀπώλεια*** (Φιλιπ. γ'. 19).

Τί εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ; Ἡ λέξις «Εὐαγγέλιον» σημαίνει «καλήν, χαροποιὰν ἀγγελίαν,» καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ***καλὴ ἀγγελία*** πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον περὶ τῆς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτηρίας αὐτοῦ.

Ἀλλ' ἀκούω κάποιον νὰ λέγη: «Ὀνομάζεις καλὴν ἀγγελίαν τὸ βιβλίον αὐτό, τὸ ὁποῖον μοῦ λέγει ὅτι εἶμαι ἀπολωλὼς καὶ ὅτι μὲ ἀναμένει αἰωνία ἀπώλεια;»

Ὄχι, φίλε μου, αὐτὸ βεβαίως δὲν εἶναι καλὴ ἀγγελία—εἶναι ὅμως πικρὰ καὶ φοβερὰ ἀλήθεια. Ἡ καλὴ ὅμως ἀγγελία τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ εἰς σὲ προσφερομένη δωρεὰν ***σωτηρία ἀπὸ τὴν ἀπώλειαν***, ἥτις σὲ ἀναμένει. Καὶ ἡ σωτηρία αὐτὴ σοὶ δίδεται, ἐὰν ***μετανοήσῃς*** διὰ τὰς ἁμαρτίας σου καὶ ***πιστεύσῃς*** εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἵνα σὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν ἀπώλειαν καὶ σοὶ δώσῃ τὴν αἰώνιον ζωήν. Δύναται νὰ ὑπάρξῃ καλλιτέρα, μᾶλλον χαροποιὰ ἀγγελία ἀπ' αὐτὴν διὰ τὸν ἀπολωλότα ἄνθρωπον;

Ὅταν οἱ Ἰσραηλῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐβασανίζοντο ἀπὸ τοὺς δηλητηριώδεις

ὄφεις, καὶ ὁ Μωϋσῆς ὕψωσεν ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸν χαλκοῦν ὄφιν καὶ τοὺς ἀνήγγειλεν ὅτι ὅσοι ἤθελον ἐμβλέψει εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν, θὰ ἐθεραπεύοντο ἀπὸ τὰ δήγματα τῶν ζωντανῶν ὄφεων, τοῦτο δὲν ἦτο «καλὴ ἀγγελία»—σωτηρία—διὰ τοὺς βασανιζομένους; Ὁ δὲ ἀπόστολος Ἰωάννης λέγει: «Καὶ καθὼς ὁ Μωϋσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτω πρέπει νὰ ὑψωθῇ καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου (ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ), ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόλλυται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. Διότι τόσον ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε ἔδωκε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, ἵνα μὴ ἀπολεσθῇ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτόν, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. γ. 14—16).

Ἡμεῖς πάντες, ὡς ἁμαρτωλοί, εἴμεθα χρεῶσται, ὀφειλέται εἰς τὸν Θεὸν καὶ τίποτε δὲν ἔχομεν, μὲ τὸ ὁποῖον νὰ ἐξοφλήσωμεν τὸ χρέος ἡμῶν. Καὶ ὡς χρεῶσται, ὡς παραβάται τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, εἴμεθα ὑπὸ κατάραν καὶ ἀπώλειαν. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατῆλθεν εἰς τὴν γῆν καὶ ἐφόρεσε τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα, ἔζησεν ὡς ἄνθρωπος, δοκιμάσας πάσας τὰς θλίψεις καὶ τοὺς πειρασμοὺς τῆς σαρκός, ἀλλὰ χωρὶς ἁμαρτίας, καὶ ἐπὶ τέλους ὑπέστη τὸν ἄδικον καὶ ὀδυνηρὸν θάνατον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἵνα διὰ τᾶς πάθους Του ἐξιλεώσῃ τὴν θείαν δικαιοσύνην καὶ πληρώσῃ τὸ χρέος ἑκάστου ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸς ἐγένετο κατάρα ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἀντὶ ἡμῶν. Τοῦ λοιποῦ εἰς ἕκαστον ἁμαρτωλόν, χρεώστην πρὸς τὴν θείαν δικαιοσύνην, προσφέρεται ἡ ἄφεσις καὶ ἡ ἀπολύτρωσις, ἐὰν δεχθῇ τὸν Ἰησοῦν ὡς σωτῆρά του καὶ γίνῃ ὀπαδὸς Αὐτοῦ. Καὶ ἐνῷ πρότερον δὲν ὑπῆρχε μέσον σωτηρίας διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἤδη ὑπάρχει. Καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει νὰ κάμῃ τίποτε ἄλλο, εἰμὴ νὰ ***μετανοήσῃ*** ἀπὸ τῆς πονηρᾶς αὐτοῦ ὁδοῦ καὶ νὰ ***πιστεύσῃ*** εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὅστις τὸν σώζει ἄνευ ἀργυρίου καὶ ἄνευ τιμῆς.

Μετάνοια καὶ ***πίστις***—ἰδοὺ τὰ δύο βήματα, ἅτινα ἔχει νὰ κάμῃ ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ λάβῃ τὴν σωτηρίαν—νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας, ἀπὸ τὴν ὀφειλήν, ἀπὸ τὴν κατάραν τοῦ νόμου, ἀπὸ τὴν προκειμένην εἰς αὐτὸν αἰωνίαν ἀπώλειαν.

Ἀλλὰ παραδόξως οἱ ἄνθρωποι—πολλοὶ ἄνθρωποι—δὲν κάμνουν αὐτὰ τὰ δύο βήματα. Ὁποῖος παραλογισμός! Ποῖος σώφρων ἄνθρωπος, ἐὰν ἴδῃ ὅτι ἐκεῖ, ὅπου ἵσταται, κινδυνεύει νὰ καταπλακωθῇ ὑπὸ ἑνὸς βράχου, ὅστις βραδέως ἀλλ' ἀκατασχέτως κυλίεται κατ' εὐθεῖαν ἐπάνω του, καὶ ἴδῃ ὅτι ἐὰν κάμῃ δύο βήματα πρὸς τὰ δεξιά, θὰ διαφύγῃ τὸν ὄλεθρον καὶ θὰ ἦναι ἐν ἀσφαλείᾳ, δὲν θὰ σπεύσῃ νὰ κινηθῇ ἐκ τῆς ὀλεθρίας θέσεώς του; Καὶ ὅμως εἰς τὸ ζήτημα τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς του, ἐνῷ τῷ δεικνύει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Εὐαγγελίου πῶς δύναται νὰ σωθῇ διὰ τῶν δύο αὐτῶν βημάτων τῆς μετανοίας καὶ τῆς πίστεως, ὁ ἄνθρωπος ἀδιαφορεῖ ἢ δυστροπεῖ. Ὁ μὲν ἀδιάφορος δὲν παραδέχεται ὅτι εὑρίσκεται εἰς κίνδυνον, δὲν ἀναγνωρίζει ὅτι τὸν ἀναμένει ἄφευκτος ἀπώλεια, δὲν πιστεύει ὅτι ὑπάρχει ***κόλασις***, τιμωρία αἰώνιος· συνεπῶς δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην Σωτῆρος. Ὁ δὲ δύστροπος δὲν δέχεται τὴν σωτηρίαν, διότι αὐτὴ προϋποθέτει τὴν παραίτησιν τῆς ἁμαρτωλῆς αὐτοῦ ὁδοῦ· καὶ φρονεῖ ὅτι διὰ τῶν ἰδίων του δυνάμεων, διὰ τῆς ἰδίας του δικαιοσύνης, διὰ τῶν καλῶν του ἔργων, δύναται νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν θείαν δικαιοσύνην καὶ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἀπώλειαν.

Ἀλλ' ὁ Θεὸς ρητῶς δηλοῖ ἐν τῷ Λόγῳ Αὐτοῦ ὅτι μόνον διὰ τοῦ Χριστοῦ δίδεται ἡ σωτηρία—«διὰ τῆς πίστεως, κατὰ χάριν, ἵνα μὴ καυχηθῇ τις» καὶ ὅτι ἐκτὸς τοῦ Χριστοῦ «οὐδὲν ἄλλο ὄνομα ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἶναι δεδομένον», δι' οὗ δυνάμεθα οἱ ἄνθρωποι νὰ σωθῶμεν».

***

«Τί θέλει εἶσθαι τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ;»

Ποῖον ἦτο τὸ τέλος ἐκείνων, οἵτινες ἐχλεύαζον τὸν Νῶε, ὅτε ἐναυπήγει τὴν κιβωτόν, ὅτε δὲ ἐπῆλθεν ὁ κατακλυσμὸς ἔμειναν ἔξω τῆς κιβωτοῦ; Ποῖον ἦτο τὸ τέλος ἐκείνων, οἵτινες ἐδάκνοντο ὑπὸ τῶν φαρμακερῶν ὄφεων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ δὲν ὕψωνον τοὺς ὀφθαλμούς των ἐν πίστει πρὸς τὸν χαλκοῦ ὄφιν: Παρόμοιον θὰ ἦναι τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ—εἰς τὴν φιλάνθρωπον πρόσκλησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις προσφέρεται ὅπως ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βάρους καὶ τοῦ φόρτου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοὺς δώσῃ ἀνάπαυσιν εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Αἰωνία καὶ φοβερὰ ἀπώλεια, τιμωρία, κόλασις.

Τὴν τιμωρίαν, τὴν κόλασιν αὐτὴν δὲν τὴν καταργοῦμεν μὲ τὸ νὰ μὴ τὴν πιστεύωμεν. Αὕτη ὑπάρχει καὶ ἀναμένει ἀφεύκτως πάντας τοὺς καταπατοῦντας τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ καὶ περιφρονοῦντες τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ὑλισμὸς καὶ ἡ ἀπιστία δύνανται νὰ διακηρύττουν ὅτι δὲν ὑπάρχει Θεός, ὅτι δὲν ὑπάρχει ζωὴ μετὰ θάνατον, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἁμαρτία. Ἀλλὰ πᾶς σώφρων καὶ σκεπτόμενος ἄνθρωπος διακρίνει τὸν Θεόν, ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑλικὸν Σύμπαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν Ἑαυτοῦ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πᾶς ἄνθρωπος λογικευόμενος αἰσθάνεται ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν ἀποθνήσκει μὲ τὸν θάνατον τοῦ σώματος, ὅτι ἡ ἁμαρτία ὑπάρχει καὶ βασιλεύει εἰς πᾶσαν χώραν, εἰς πᾶσαν κοινωνίαν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι οἱ αἰώνιοι ἠθικοὶ νόμοι ἀπαιτοῦσι τὴν ἐπιβράβευσιν τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν τιμωρίαν τῆς κακίας, ἀφοῦ δὲ τοῦτο δὲν γίνεται πάντοτε ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ, ἀφεύκτως θὰ γίνῃ ἐν τῇ ἄλλῃ ζωῇ, τῇ πέραν τοῦ τάφου.

Ἂς μὴ τυφλώττωμεν, ἀδελφοί μου, ἀπέναντι τῶν ἀδιασείστων τούτων ἀληθειῶν. Ὅλοι (καὶ οἱ πλέον ἀδιάφοροι καὶ ἄπιστοι καὶ ἄθεοι) εἰς δεδομένας στιγμὰς τοῦ βίου αἰσθάνονται ἐν τῇ ψυχῇ των ὅτι ὑπάρχει Θεός, ὅτι ὑπάρχει κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος. Καὶ εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου καὶ ὁ ἄπιστος καὶ ὁ ἀδιάφορος εὑρίσκονται ἀπέναντι ὅλων ἐκείνων τῶν ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας ἐν τῇ ζωῇ των ἀπέρριπτον καὶ ἐχλεύαζον. Ἀλλ' ἡ ὥρα τοῦ θανάτου εἶναι ἀβεβαία καὶ ἀπρόβλεπτος καὶ ἐνδέχεται νὰ μὴ δοθῇ εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν καιρὸς ἢ ψυχικὴ διαύγεια κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, ὅπως μετανοήσῃ καὶ πιστεύσῃ εἰς τὴν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτηρίαν.

Ὁ Χριστὸς εἶναι πρόθυμος Σωτὴρ καὶ ἀντιλήπτωρ πάντων ὅσοι καταφεύγουσιν εἰς Αὐτόν. Ἀλλὰ δι' ἐκείνους, οἵτινες τὸν ἀπορρίπτουν, θὰ ἦναι Κριτὴς καὶ κριτὴς ἀδέκαστος, βλέπων εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς καὶ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς.

Διὰ τοῦτο, ἂν θέλωμεν νὰ ἀποφύγωμεν τὸ τρομερὸν τέλος τῶν ἀπειθούντων

εἰς τὸ Εὐαγγέλιον Αὐτοῦ, σήμερον, ὁπότε ἔχομεν ἀκόμη καιρόν, ὁπότε εἶναι ἡμέρα σωτηρίας, ἄς ἀνοίξωμεν τὰ ὦτα τοῦ πνεύματος ἡμῶν εἰς τὴν χαροποιὰν ἀγγελίαν Αὐτοῦ, εἰς τὴν γλυκεῖαν καὶ φιλάνθρωπον φωνὴν Αὐτοῦ καὶ μετανοοῦντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτωλῆς ἡμῶν καταστάσεως, ἂς πιστεύσωμεν εἰς τὴν ἱλαστήριον Αὐτοῦ ὑπὲρ ἡμῶν θυσίαν, ἂς προσπέσωμεν εἰς τοὺς πόδας Αὐτοῦ, ἂς ὑποτάξωμεν εἰς Αὐτὸν τὴν θέλησιν καὶ τὴν ζωήν μας. Καὶ θὰ εὕρωμεν ἐν Αὐτῷ τὴν ἀνάπαυσιν τῶν ψυχῶν ἡμῶν—τὴν εἰρήνην καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀδιάσειστον ἐλπίδα τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἣν μόνον Αὐτὸς δύναται νὰ χορηγήσῃ! Ἀμήν.

Σωτήριος Π. Κιτάνος.

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

(Συνέχεια)

Ἱερώνυμος.

Ὁ μέγας οὗτος Λατῖνος Πατὴρ ἐγεννήθη περὶ τὸ ἔτος 340 ἐν Στριδῶνι, πολίχνῃ εἰς τὰ μεθόρια Δαλματίας καὶ Παννονίας, ἐκ γονέων Χριστιανῶν εὐκαταστάτων καὶ ὀρθοδόξων τὴν πίστιν ἐν μέσῳ κοινωνίας κατὰ τὸ πλεῖστον ἀρειανιζούσης. Τὰ πρῶτα μαθήματα ἔλαβεν εἰς τὴν γενέτειραν ὁμοῦ μετὰ τοῦ Βονόσου, πιστοῦ φίλου καὶ συντρόφου καθ' ὅλον τὸν μετέπειτα βίον του. Ἔπειτα ἐστάλη εἰς Ρώμην ὅπου ἐσπούδασε τὴν γραμματικήν, τοὺς κλασσικοὺς συγγραφεῖς, τὴν ρητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Τὰς Κυριακάς του διήρχετο εἰς τὰς Χριστιανικὰς κατακόμβας, ἀναζητῶν τάφους μαρτύρων καὶ ἀντιγράφων ἐπιγραφάς. Τόσον δὲ ἠγάπα τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, ἰδίως τοὺς Λατίνους, ὥστε ἐπεδόθη εἰς τὸν καταρτισμὸν βιβλιοθήκης, ἀντιγράφων ὁλόκληρα βιβλία πρὸς πλουτισμὸν αὐτῆς. Ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης Λιβέριος τὸν ἐβάπτισε κατὰ τὸ ἔτος 360. Ἀλλὰ τὸ διεφθαρμένον περιβάλλον τῆς Ρώμης δὲν ἀφῆκεν αὐτὸν ἀνεπηρέαστον καί, ὡς ὁ ἴδιος μαρτυρεῖ εἴς τινας τῶν ἐπιστολῶν του, ἐμόλυνε διὰ παντοειδῶν ἁμαρτιῶν τὸ ἔνδυμα τῆς ἀθωότητος, ὅπερ εἶχε λάβει διὰ τοῦ βαπτίσματος.

Ἀποπερατώσας τὰς σπουδάς του, ὁ Ἱερώνυμος ἐπανῆλθεν εἰς Στριδῶνα, ἀλλὰ δὲν ἔμεινεν ἐκεῖ ἐπὶ μακρόν. Ὁ χαρακτήρ του εἶχεν ἤδη μορφωθῆ. Ἦτο σπουδαστὴς καὶ ἄπληστος εἰς τὴν ἀπόκτησιν γνώσεων. Μετέβη τὸ πρῶτον εἰς Ἀκυληΐαν, ὅπου παρέμεινε μελετῶν εἴς τι μοναστήριον, γνωρισθεὶς μὲ τὸν Ρουφῖνον, πρὸς τὸν ὁποῖον συνεδέθη διὰ στενῆς φιλίας, βραδύτερον ὅμως ἐπέπρωτο νὰ περιέλθῃ εἰς ἐχθρότητα διὰ τὸ ζήτημα τοῦ Ὠριγένους. Ἐξ Ἀκυληΐας μαζὺ μὲ τὸν Βονόσον ἐπεχείρησε ταξείδιον εἰς Γαλλίαν, ἐπεσκέφθη τὸν Νάρβωνα, τὴν Τολῶσαν καὶ τὰ Τρέβιρα, ἐκεῖ δὲ τὸ πρῶτον κατέγεινεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλολογίας καὶ ἀπεφάσισε νὰ ζήσῃ πλέον ὡς ἀληθὴς Χριστιανός, ἐγκαταλείπων τὸν βίον τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἡδονῶν. Ἐκ Τρεβίρων ἐπανῆλθεν

εἰς Ἀκυληΐαν, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ πενταετίαν καταγινόμενος εἰς ἱερὰς μελέτας. Ἀλλὰ συνεπείᾳ διενέξεώς τινος, εἰς ἣν παρέσυρεν αὐτὸν ὁ ὀξύθυμος χαρακτήρ του, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν αἰφνιδίως καὶ μετ' ὀλίγων συντρόφων, ἐν οἷς ὁ Ἰννοκέντιος καὶ ὁ Εὐάγριος, ἐξεκίνησε διὰ περιοδείαν ἀνὰ τὴν Ἀνατολήν. Διελθὼν τὴν Θρᾴκην, ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας, τὴν Βιθυνίαν, Γαλατίαν, Πόντον, Καππαδοκίαν καὶ Κιλικίαν καὶ ἔφθασεν εἰς Ἀντιόχειαν. Ἐκεῖ παρέμεινεν ἐπὶ καιρόν τινα, καταγινόμενος εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἑλληνικῆς θεολογίας. Ἐκεῖ ἀπέθανεν ὁ φίλος του Ἰννοκέντιος, ἠσθένησε δὲ βαρύτατα καὶ ὁ ἴδιος. Ἡ ἀσθένειά του αὕτη τὸν ἔφερε καὶ εἰς πνευματικωτέραν ψυχικὴν κατάστασιν, ἀπεφάσισε δὲ ὅπως τοῦ λοιποῦ ἀφοσιωθῇ αὐστηρῶς εἰς τὸν Θεόν. Διὸ ἀναχωρήσας μετέβη εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Χαλκίδος, οὐχὶ μακρὰν τῆς Ἀντιοχείας, ὅπου ἐπὶ ἑξαετίαν ἔζησε μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων ἀσκητῶν τῆς περιοχῆς ἐκείνης, ἥτις ἐκλήθη «ἡ Θηβαῒς τῆς Συρίας». Ἐκεῖ κατέγινεν εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς Ἑβραϊκῆς, διδασκόμενος ὑπὸ ἀσκητοῦ Ἑβραίου ἐκχριστιανισθέντος, καὶ ἐξηκολούθησε μελετῶν τοὺς Ἕλληνας Πατέρας. Τέλος κατὰ τὸ ἔτος 379 βαρυνθεὶς τὰς ἔριδας τῶν ἀσκητῶν, ἐγκατέλιπε τὴν ἔρημον, λέγων ὅτι ἦτο προτιμώτερον νὰ ζῇ τις ἐν μέσῳ ἀγρίων θηρίων ἢ τοιούτων ὑποκριτῶν Χριστιανῶν, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅπου ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Παυλίνου, μετ' ὀλίγον δὲ μετέβη εἰς Κων)πολιν, ἔνθα ἐπὶ δύο ἔτη ἠκροᾶτο τῶν κηρυγμάτων Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ καὶ τῇ βοηθείᾳ τούτου ἐτελειοποιήθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἤρχισε δὲ νὰ μεταφράζῃ εἰς τὴν Λατινικὴν τὰ ἔργα τοῦ Ὠριγένους καὶ τοῦ Εὐσεβίου. Ἐκεῖ ἐγνώρισε προσωπικῶς καὶ τὸν Γρηγόριον Νύσσης.

Τῷ 381 ἀπέθανεν ὁ Ἀντιοχείας Μελέτιος, ὁ δὲ ἐπίσκοπος Ρώμης Δάμασος, θέλων νὰ τερματίσῃ τὸ Μελετιανὸν σχίσμα, ἐκάλεσε τῷ 382 τὸν Ἱερώνυμον εἰς Ρώμην, ὅπου συνεκροτήθη σύνοδος διὰ τὴν διευθέτησιν τοῦ σχίσματος ἐκείνου. Ὁ Ἱερώνυμος ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν σύνοδον ταύτην, εἰς ἣν παρέστη καὶ ὁ Ἐπιφάνιος, μεθ' οὗ καὶ ἐγνωρίσθη προσωπικῶς. Ἡ ἔκτακτος πολυμάθεια τοῦ Ἱερωνύμου καὶ ἡ βαθειά του γνῶσις τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ προσώπων καὶ πραγμάτων ἀνέδειξαν αὐτὸν τοσοῦτον, ὥστε ὁ Δάμασος ταχέως τὸν προσέλαβεν ὡς γραμματέα καὶ σύμβουλον, μετ' ὀλίγον δὲ τῷ ἀνέθεσεν ἔργον σπουδαιότατον, τὴν ἀναθεώρησιν τῆς ἀρχαίας Λατινικῆς μεταφράσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὁ Ἱερώνυμος, ἐπιδοθεὶς μετὰ ζήλου εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον, ἐντὸς ὀλίγου ἀπεπεράτωσε καὶ ἐδημοσίευσε τὴν μετάφρασιν τῆς Κ. Διαθήκης καὶ τοῦ Ψαλτηρίου.

Ὁ Ἱερώνυμος ἐτιμᾶτο πολὺ ἐν Ρώμῃ καὶ διὰ τὴν σοφίαν του καὶ διὰ τὴν αὐστηρότητα τοῦ βίου του, καὶ πάντες ἐπεζήτουν τὴν μετ' αὐτοῦ ἀναστροφήν. Ὁ Ἱερώνυμος ἦτο ζηλωτὴς ὑπέρμαχος τοῦ ἀσκητικοῦ βίου, ὅστις εἶχεν ἤδη ἀρχίσει νὰ γενικεύηται καὶ ἐν τῇ Δύσει, εὗρε δὲ ἐνθουσιώδεις ἀκροατὰς καὶ μαθητάς, ἰδίως μεταξὺ τῶν γυναικῶν τῆς Ρωμαϊκῆς ἀριστοκρατίας. Ἡ ἑξηκοντούτις εὐγενὴς χήρα Μαρκέλλα, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 360 ἔζη ἐν τῷ μεγάρῳ της βίον ἀσκητικόν, συνεκέντρωνεν ἐκεῖ τακτικῶς πολλὰς εὐσεβεῖς Ρωμαίας, πρὸς ἃς ὁ Ἱερώνυμος ἐδίδασκε τὰς Γραφὰς καὶ ἐξύμνει τὸν ἀσκητισμόν. Μεταξὺ τῶν δεσποινῶν τούτων ἦτο καὶ ἡ εὐγενὴς χήρα Πάουλα, ἥτις μετὰ τῶν θυγατέρων της ἀφιερώθη εἰς

ἔργα φιλανθρωπίας καὶ ἀσκήσεως. Ὁ μέγας θαυμασμὸς τῶν γυναικῶν τούτων πρὸς τὸν Ἱερώνυμον καὶ ἡ μεγάλη του ἐπ' αὐτῶν ἐπιρροὴ ἐξήγειρεν ἐναντίον του τὸν φθόνον καὶ τὸ μῖσος τοῦ τοπικοῦ κλήρου. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἔζη ὁ Δάμασος, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ περιβάλλῃ τὸν Ἱερώνυμον διὰ τῆς εὐνοίας καὶ προστασίας του, τὰ μίση ταῦτα ἔμενον ἄκαρπα. Ὅτε ὅμως ἀπέθανεν ὁ Δάμασος (ἔτος 384) καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ Σιρίκιος, ὅστις δὲν ηὐνόει τὸν Ἱερώνυμον, οὗτος ἀνεχώρησεν ἐκ Ρώμης (385), κατευθυνθεὶς καὶ πάλιν εἰς Ἀντιόχειαν, μέσῳ Κύπρου, ὅπου ἐπεσκέφθη τὸν Ἐπιφάνιον. Αἱ ἐπιστολαί του τοῦ καιροῦ ἐκείνου εἶναι πλήρεις παραπόνων κατὰ τῶν ἐχθρῶν του· διαμαρτύρεται ὅτι ἐπολιτεύθη ἐν Ρώμῃ ὡς ἄξιος Χριστιανός, ὅτι δὲν ἐδέχθη δῶρα καὶ ὅτι δὲν ἐχαλάρωσέ ποτε τὴν αὐστηρότητα τοῦ βίου του. Εἰς Ἀντιόχειαν τὸν ἠκολούθησεν ἡ Πάουλα μετὰ τῆς θυγατρός της Εὐστοχίου καὶ ἄλλων γυναικῶν ἀφιερωμένων εἰς τὴν παρθενίαν, μετ' αὐτῶν δὲ περιηγήθη τοὺς ἁγίους τόπους, μεθ' ὃ μετέβη εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ κατόπιν εἰς τὴν Νιτρικὴν ἔρημον. Ἐπὶ τέλους (386) ἐπέστρεψεν εἰς Βηθλεέμ, ὅπου ἡ Πάουλα ἵδρυσε μονὴν ἀρρένων, ἧς κατέστησε προεστῶτα τὸν Ἱερώνυμον, καὶ μονὴν θηλέων, ἧς προέστη ἡ ἰδία.

Ἐν Βηθλεὲμ ὁ Ἱερώνυμος διήνυσε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του, διδάσκων, μελετῶν καὶ συγγράφων. Ἐκεῖ ἀπεπεράτωσε τὴν μετάφρασιν τῆς Π. Διαθήκης ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ πρωτοτύπου, τῇ βοηθείᾳ ραββίνων τινῶν, οἵτινες ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν κρυφίως διὰ νυκτὸς «διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων», συνέγραψε δὲ πλεῖστα ἔργα θεολογικά. Ἐνῷ δὲ νεώτερος ὢν ὑπῆρξε θαυμαστὴς τοῦ Ὠριγένους, εἰς τὸ γῆρας αὐτοῦ μετεστράφη (ἴσως ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἐπιφανίου) εἰς σφοδρὸν ἀντι-ωριγενιστήν, καὶ ἕνεκα τούτου περιῆλθεν εἰς ζωηρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ὠριγενιστὰς φίλους του Ρουφῖνον καὶ Ἰωάννην, ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων, ἀρνούμενος μάλιστα ὅτι ὑπῆρξέ ποτε ὠριγενιστής.

Τὸν Ἱερώνυμον ἐλύπησε βαθύτατα ὁ θάνατος τῆς Πάουλας (404). Ἡ δὲ ζωηρότης, μετὰ τῆς ὁποίας κατεπολέμησε τὴν αἵρεσιν τοῦ Πελαγίου, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι τῷ 416 ὄχλος Πελαγιανῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐπέδραμεν εἰς τὰ μοναστήρια τῆς Βηθλεέμ, τὰ ὁποῖα κατέκαυσεν, ἐκακοποίησε τοὺς ἐν αὐτοῖς μοναχοὺς καὶ μοναχάς, καὶ ἠνάγκασε τὸν Ἱερώνυμον νὰ σωθῇ διὰ τῆς φυγῆς. Μετὰ διετῆ διαμονὴν εἰς κρησφύγετόν τι, ἐπέστρεψεν εἰς Βηθλεὲμ ὑπέργηρως πλέον καὶ καταβεβλημένος, ἀπέθανε δὲ τῷ 420 μετὰ μακρὰν νόσον.

Συγγράμματα: Τὸ μέγιστον ἔργον τοῦ Ἱερωνύμου εἶναι ἡ προειρημένη Λατινικὴ μετάφρασις τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἥτις πολὺ μετὰ τὸν θάνατόν του, ἂν καὶ πολεμηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του, ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἐν τῇ Δύσει εἰς κοινὴν χρῆσιν, ὀνομασθεῖσα ὡς ἐκ τούτου ***Βουλγάτα*** (κοινή). Εἰς τὸν Ἱερώνυμον ἐπίσης χρεωστοῦμεν καὶ τὴν αὐστηρὰν διάκρισιν μεταξὺ τῶν κανονικῶν (θεοπνεύστων) καὶ τῶν «ἀποκρύφων» συγγραμμάτων.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς Βουλγάτας, ὁ Ἱερώνυμος ἀφῆκε πολυάριθμα συγγράμματα ἑρμηνευτικά, πολεμικά, ἱστορικά, ἐπιστολὰς καὶ μεταφράσεις Ἑλλήνων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων.

Τὰ κυριώτερα τῶν ἔργων τούτων εἶναι αἱ ἑρμηνεῖαί του εἰς τὴν Γένεσιν, τὸν Ἐκκλησιαστήν, τοὺς Προφήτας, τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, καὶ τοὺς Ψαλμούς.

Ὁ Ἱερώνυμος ἦτο ὀξὺς καὶ πολεμικὸς συζητητής, ἐπετίθετο δὲ μετὰ δριμύτητος κατὰ παντὸς προσώπου ἢ διδασκαλίας, ἣν ἐθεώρει ὡς παρεκκλίνουσαν τῆς ὀρθῆς πίστεως.

Αἱ ἐπιστολαί του, αἵτινες διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν, ἀνέρχονται εἰς 125, ὡς καὶ ἕτεραι 30 ἀπευθυνθεῖσαι πρὸς αὐτόν.

Ἀμβρόσιος.

Ὁ Ἀμβρόσιος, ἀπὸ οἰκογενείας ἐπιφανοῦς καταγόμενος, ἐγεννήθη περὶ τὸ ἔτος 340 εἰς Τρέβιρα τῆς Γαλλίας, ἧς ὁ Πατήρ του ἦτο στρατιωτικὸς διοικητής. Μετὰ τὸν πρόωρον θάνατον τούτου, ἡ χήρα του παραλαβοῦσα τὰ τρία τέκνα της, ἦλθε πρὸς μόρφωσιν αὐτῶν εἰς Ρώμην, ὅπου ὁ Ἀμβρόσιος, σπουδάσας τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Λατινικὴν φιλολογίαν, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰ νομικά, μετῆλθε κατ' ἀρχὰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ῥήτορος (δικηγόρου), ἔπειτα δὲ ἀνέλαβε δημοσίαν ὑπηρεσίαν, διορισθεὶς τῷ 373 ἔπαρχος Αἰμιλίας καὶ Λιγουρίας, μὲ ἕδραν του τὰ Μεδιόλανα (τὸ σημερινὸν Μιλᾶνον). Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην διὰ τῆς εὐθύτητος καὶ ἐπιμελείας του τόσον κατέκτησε τὴν ἐκτίμησιν τοῦ λαοῦ, ὥστε ὅτε τὸ ἑπόμενον ἔτος ἀπέθανεν ὁ Ἀρειανὸς ἐπίσκοπος Μεδιολάνων Αὐξέντιος, ὁ λαὸς διὰ βοῆς ἀνεκήρυξε διάδοχόν του τὸν Ἀμβρόσιον, ὅστις ἦτο τότε ἁπλοῦς κατηχούμενος εἰς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν καὶ δὲν εἶχεν εἰσέτι βαπτισθῆ. Ἀντισταθεὶς κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν λαϊκὴν ταύτην ἐτυμηγορίαν, ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ ὑποχωρήσῃ, ὅταν καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Οὐαλεντινιανὸς ὁ Α'. συνετάχθη μὲ τὴν γνώμην τοῦ λαοῦ. Ὅθεν ἀφοῦ ἐβαπτίσθη καὶ ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ πρεσβύτερος, ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν προεχειρίσθη εἰς ἐπίσκοπον.

Ἀμέσως ἐπεδόθη μετὰ θέρμης εἰς θεολογικὰς μελέτας, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ρωμαίου πρεσβυτέρου Συμπλικιανοῦ, ὅστις βραδύτερον καὶ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν ἐπισκοπήν. Καὶ τὴν μὲν χρηματικήν του περιουσίαν διένειμεν εἰς τοὺς πτωχούς, τὰ δὲ κτήματά του ἀφιέρωσεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διατηρήσας μόνον ἐκ τῆς ἐπικαρπίας αὐτῶν ὅσον ποσὸν ἐχρειάζετο πρὸς συντήρησιν τῆς ἀδελφῆς του Μαρκελλίνης, ἥτις τὸν ἐβοήθει εἰς τὰ ἔργα τῆς φιλανθρωπίας· αὐτὸς δὲ ἔζησε βίον ἀσκητικόν, ἂν καὶ μέχρι τοῦδε εἰθισμένος εἰς τὴν εὐμάρειαν. Ἀφωσιώθη ὁλοκλήρως εἰς τὰ ποιμαντορικά του καθήκοντα, κηρύττων τακτικῶς πρὸς τὸν λαὸν καὶ συντρέχων πάντοτε τοὺς πάσχοντας καὶ ἐνδεεῖς. Εἰς μίαν περίστασιν, πρὸς ἐξαγορὰν αἰχμαλώτων, διέταξε νὰ πωληθοῦν χρυσᾶ τινα σκεύη τῆς ἐκκλησίας. Ἐν γένει, ἀνεδείχθη ὁ τύπος τοῦ ἰδεώδους ποιμενάρχου.

Ὡσαύτως, ἅμα τῇ ἀναρρήσει του εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν ὑπούργημα, ὁ Ἀμβρόσιος ἐπεδόθη μετὰ ζήλου εἰς τὴν καταπολέμησιν τοῦ Ἀρειονισμοῦ, ὅστις εἶχε πολλοὺς ὀπαδοὺς εἰς Μεδιόλανα, ὡς ἐκ τῆς δράσεως τοῦ προκατόχου του Αὐξεντίου. Ὁ αὐτοκράτωρ Γρατιανὸς ὅστις τὸν ἠγάπα καὶ τὸν ἐσέβετο, τὸν ὑπεστήριξεν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Ἀλλ' ὁ Γρατιανὸς ἐδολοφονήθη ἐν Γαλλίᾳ τῷ 383, ὁ

δὲ διάδοχός του Οὐαλεντινιανὸς ὁ Β΄. ἀπέκλινε μᾶλλον πρὸς τὸν Ἀρειανισμόν, πᾶσαι δὲ αἱ νουθεσίαι καὶ διδασκαλίαι τοῦ Ἀμβροσίου δὲν ἴσχυσαν νὰ ἐπαναφέρουν τὸν νεαρὸν αὐτοκράτορα εἰς τὴν ὀρθὴν πίστιν. Ὅτε ὅμως οὗτος ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Ἀμβρόσιον νὰ παραχωρήσῃ εἰς τοὺς Ἀρειανοὺς δύο ναοὺς ἐντὸς τῆς πόλεως, ὁ Ἀμβρόσιος θαρραλέως ἠρνήθη νὰ συμμορφωθῇ, ἂν καὶ ἀπειληθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν.

Μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου ἠγωνίσθη ὁ Ἀμβρόσιος καὶ κατὰ τῶν ὀπαδῶν τῆς Ἐθνικῆς θρησκείας, οἵτινες ἀνθίσταντο εἰς τὰς διατάξεις τῶν Χριστιανῶν αὐτοκρατόρων. Κατὰ τὸ ἔτος 391 ἡ Ἐθνικὴ αὕτη μερὶς ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Οὐαλεντινιανὸν ὅπως ὁ βωμὸς τῆς Νίκης ἀποκατασταθῇ καὶ πάλιν, ὡς τὸ πάλαι, εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Συγκλήτου ἐν Ρώμῃ, καὶ ὅπως ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου συντηρῶνται ἑπτὰ ἑστιάδες καὶ ἄλλα Ἐθνικὰ ἔθιμα. Τότε ὁ Ἀμβρόσιος, ἐπεμβὰς δι᾽ ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἐματαίωσε τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν αἰτημάτων τούτων.

Εἰς ἄλλην περίστασιν αὐτὴ ἡ ἀρειανίζουσα μήτηρ τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Ἰουστίνη, ἐπεκαλέσθη τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Ἀμβροσίου κατὰ τοῦ στασιαστοῦ Μαξίμου, ὅστις δολοφονήσας τὸν Γρατιανόν, ἡτοιμάζετο νὰ κατέλθῃ ἐκ Γαλλίας εἰς Ἰταλίαν ἵνα ἁρπάσῃ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν νεαρὸν Οὐαλεντινιανόν.

Καὶ ὁ Ἀμβρόσιος μεταβὰς αὐτοπροσώπως εἰς Γαλλίαν, ἔπεισε τὸν Μάξιμον νὰ μὴ κινηθῇ κατὰ τῆς Ἰταλίας ἐπὶ τέσσαρα ἔτη, ὅταν δὲ οὗτος ἐπὶ τέλους ἐκινήθη, κατεστράφη ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Α΄. Καὶ ὁ Θεοδόσιος ἐτίμα τὸν Ἀμβρόσιον τόσον βαθέως, ὥστε ὑπέκυψεν εἰς πρωτοφανῆ τιμωρίαν ἐκκλησιαστικήν, ἣν τὸ ἐπέβαλεν ὁ θαρραλέος ἐπίσκοπος. Κατὰ τὸ ἔτος 390 ἐγένετο ἐν Θεσσαλονίκῃ στάσις τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ αὐτόθι στρατιωτικοῦ διοικητοῦ, ὅστις καὶ ἐφονεύθη, μετά τινων ἀξιωματικῶν του. Ὁ Θεοδόσιος μαθὼν τοῦτο, εὑρισκόμενος εἰς Μεδιόλανα ὠργίσθη μεγάλως καὶ πρὸς ἐκδίκησιν, ἀπέστειλεν εἰς Θεσσαλονίκην διαταγὴν ὅπως ἐπιτεθῇ ὁ στρατὸς κατὰ τοῦ ἀόπλου λαοῦ, ὅστις ἦτο συγκεντρωμένος εἰς τὸ ἱπποδρόμιον, συνεπείᾳ δὲ τῆς διαταγῆς ταύτης ἐσφάγησαν 7.000 πολῖται. Ὁ Ἀμβρόσιος ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ ἐγκλήματος τούτου ταραχθεὶς ἔγραψε πρὸς τὸν Θεοδόσιον ὅτι δὲν θὰ τῷ ἐπέτρεπε νὰ μεταλάβῃ, ἂν μὴ πρότερον μετενόει εἰλικρινῶς. Ὅτε δὲ ὁ Θεοδόσιος, μὴ ἀποδώσας σημασίαν εἰς τὴν ἐπιστολήν, προσῆλθε κατὰ τὸ σύνηθες εἰς τὸν ναόν, τὸν προϋπήντισεν ἔξωθεν τοῦ προπυλαίου ὁ Ἀμβρόσιος καὶ τῷ ἀπηγόρευσε τὴν εἴσοδον, ἐλέγξας αὐτὸν αὐστηρῶς διὰ τὴν ἀναισθησίαν, μὲ τὴν ὁποίαν κατόπιν τοιαύτης καταχρήσεως τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἐτόλμησε νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου μὲ χεῖρας αἱματοβαφεῖς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ αὐτοκράτωρ πρὸς ἀπολογίαν ὑπέμνησε τὸ παράδειγμα τοῦ Δαβίδ, ἐνόχου μοιχείας καὶ φόνου, ὁ ἐπίσκοπος ἀπήντησε:

«Καθὼς λοιπὸν ἐμιμήθης τοῦ Δαβὶδ τὴν ἁμαρτίαν, οὕτω μιμήθητι καὶ αὐτοῦ τὴν μετάνοιαν».

Εἰς τὴν νουθεσίαν ταύτην ὁ Θεοδόσιος ὑπεχώρησε καὶ ἐπανῆλθεν στενάζων καὶ ἔνδακρυς εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου ἔμεινεν ὀκτὼ μῆνας ὑπὸ τὸν ἀπὸ τῆς ἐκκλη-

σίας ἀφορισμόν, μεθ' ὃ προσελθὼν πάλιν εἰς τὸν ναὸν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, δημοσίᾳ ὡμολόγησε τὴν ἁμαρτίαν του, γονυπετὴς δὲ καὶ δακρύων ἐπανέλαβε τὸν ψαλμὸν τῆς μετανοίας τοῦ Δαβίδ: «Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου», κτλ. Καὶ τότε ὁ Ἀμβρόσιος ἀνεγείρων αὐτόν, τῷ ἐπέτρεψε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν κοινωνίαν. (ἀκολουθεῖ)

Ο ΦΥΣΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΕΝ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩ ΚΟΣΜΩ

Ὁ ὅρος «φυσικὸς νόμος» εἶναι ὅρος νέος. Ἀποτελεῖ τὴν τελευταίαν, τὴν μεγαλειωδεστέραν ἀνακάλυψιν τῆς Ἐπιστήμης. Πόσον δὲ εἶναι μεγαλειώδης ἡ ἰδέα, τὴν ὁποίαν ἐκπροσωπεῖ ὁ ὅρος οὗτος, ἀποδεικνύει τὸ μέγεθος τῶν προσπαθειῶν, αἵτινες ἀνέκαθεν κατεβλήθησαν πρὸς δικαιολόγησιν αὐτῆς. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους αἰῶνας, πρὶν ἢ γεννηθῇ ἡ ἐπιστήμη, οἱ σοφοὶ ἐμελέτων τὰ μεμονωμένα φυσικὰ φαινόμενα. Ἔβλεπον τὸν κόσμον ὡς χάος, ὡς ἄθροισμα συγκεκριμένων γεγονότων, μεμονωμένων καὶ ἀνεξαρτήτων ἀπ' ἀλλήλων. Ναὶ μέν, οἱ ἐμβριθέστεροι νόες ἀντελαμβάνοντο ὅτι τὰ γεγονότα ταῦτα πρέπει νὰ συνδέωνται ἀναμεταξύ των διὰ σχέσεών τινων σταθερῶν, ἀλλ' ἡ ἰδέα τοῦ νόμου ἐν τῇ σύμπαντι δὲν ἦτο διὰ τοὺς ἀρχαίους εἰμὴ εἷς ὁραματισμός, ἀμυδρῶς καὶ μακρόθεν διακρινόμενος. Τὰ φιλοσοφικὰ ἐκεῖνα συστήματα, ἰδίως τὸ τῶν Στωϊκῶν καὶ τὸ τῶν Πυθαγορείων, ἐζήτουν μὲν ἀπεγνωσμένως νὰ συγκεντρώσωσι τὰ συγκεκριμμένα στοιχεῖα τοῦ σύμπαντος εἰς ἑνιαίαν νοητὴν μορφήν· ἀλλ' ἐκ τῶν τεχνητῶν καὶ φανταστικῶν ἐκείνων συστημάτων οὐδὲν ἀπομένει σήμερον εἰμὴ ἡ προσπάθεια, ἡ μαρτυροῦσα τὸ μέγεθος τῆς ἰδέας, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ φθάσωσι. Μὲ τὸν Κοπέρνικον, τὸν Γαλιλαῖον καὶ τὸν Κέπλερ ἤρχισαν νὰ διαφαίνωνται αἱ πρῶται ἰθύνουσαι τὸ σύμπαν γραμμαί. Ὅταν εἰς τὸν Νεύτωνα ἡ φύσις παρέδωκε τὸ μέγα της μυστικὸν — τὸν νόμον τῆς ἕλξεως, τῆς βαρύτητος, — τὸ γεγονὸς ἢ ὅτι εἷς τοιοῦτος νόμος ἦτο πραγματικότης, προσέλαβε τότε ἀξίαν ἴσην μὲ τὴν βεβαίωσιν τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς τῆς βαρύτητος. Ἔκτοτε δὲ ἡ ἐξερεύνησις τῶν συγκεκριμένων φαινομένων ὑπεχώρησε πρὸ τῆς εὐρυτέρας ἐρεύνης τῆς μεταξὺ τῶν φαινομένων σχέσεως. Ὅλος ὁ ὀργασμὸς τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης προσηνατολίσθη ἔκτοτε πρὸς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν νόμων.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπολογίσῃ τις τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν προσέλαβε τὸ φυσικὸν σύμπαν ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ὑπάρξεως νόμου ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ. Καὶ ὡς ἁπλοῦν ἀκόμη θέαμα τὸ σύμπαν σήμερον ἀποκαλύπτει ἐναρμόνιον ὡραιότητα τόσον ὑπερβάλλουσαν, ὥστε ὁ πειθαναγκαζόμενος εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν θεωρεῖ τοὺς κόπους του πλουσίως ἀμειβομένους δι' αὐτῆς καὶ μόνης τῆς θέας τῆς ἁρμονίας ταύτης. Εἰς τοὺς νόμους ἐκείνους εὑρίσκεταί τις ἀντιμέτωπος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἀσάλευτον καὶ ἀμετάβλητον. Καὶ παρ' ὅλους τοὺς παντα-

χόθεν περιβάλλοντας τὴν σφαῖραν ταύτης περιορισμούς, ὁ νόμος ἀπομένει ἡ πλουσιωτάτη, ἡ εὐρυτάτη καὶ ἡ βεβαιοτάτη πηγὴ τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ὁρισμῶν τοῦ ὅρου «φυσικὸς νόμος», δυνάμεθα νὰ ἀρκεσθῶμεν, ἐν τῷ προκειμένῳ, εἰς τὴν ἁπλουστάτην καὶ μᾶλλον ἔκδηλον σημασίαν αὐτοῦ, τὴν ἑξῆς:

«***Νόμος, κατ' οὐσίαν καὶ βασικῶς, εἶναι ἀποδεδειγμένη τις ἐνεργὸς συνέχισις διαρκοῦς τάξεως, συνδέουσα τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως***». Εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ περιορίσωμεν τὴν ἀντίληψιν τοῦ ὅρου ***νόμος*** εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ***τάξεως***, ἀποφεύγοντες τὸ λάθος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐμπίπτουν οἱ θέλοντες νὰ προσαρτήσουν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ἰδέαν τοῦ ***αἰτίου*** καὶ τοῦ ***ἀποτελέσματος***. Διότι, ἐν τῇ ἀληθινῇ αὐτοῦ σημασίᾳ, ὁ φυσικὸς νόμος οὐδὲν ὑποδηλοῖ ὡς πρὸς τὰ αἴτια.

Οἱ νόμοι τῆς φύσεως εἶναι ἁπλαῖ διατυπώσεις τῆς τάξεως, ἥτις ἐπικρατεῖ ἐν τῷ φυσικῷ σύμπαντι. Εἶναι ἡ ὑπὸ ἁρμοδίων παρατηρητῶν ἐξακριβωθεῖσα σειρὰ καὶ τάξις τῶν φαινομένων. Εἶναι ***τρόποι ἐνεργείας***, ἄρα ὄχι αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς ἐνέργειαι· εἶναι ***τρόποι ἐμφανίσεως δυνάμεως***, ὄχι δυνάμεις. Ὁ νόμος τῆς ἕλξεως ἢ τῆς βαρύτητος, ἐπὶ παραδείγματι, σημαίνει ἐπιστημονικῶς, τρόπον ἐνεργείας. Δὲν δύναται νὰ μᾶς διαφωτίσῃ περὶ τοῦ τί καθ' ***ἑαυτὸν*** εἶναι. Ὁ Νεύτων δὲν ἀνεκάλυψε τὴν βαρύτητα, διότι ἡ βαρύτης δὲν ἀνεκαλύφθη εἰσέτι. Ἀνεκάλυψε τὸν νόμον τῆς βαρύτητος, δηλαδὴ τὴν ἕλξιν· ἀλλ' ἡ ἕλξις δὲν μᾶς ἀποκαλύπτει τὴν προέλευσιν τῆς βαρύτητος, οὔτε τὴν φύσιν οὔτε τὸ αἴτιον αὐτῆς.

Οἱ φυσικοὶ νόμοι λοιπὸν εἶναι μεγάλαι γραμμαί, διήκουσαι ὄχι μόνον διὰ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλου τοῦ σύμπαντος ὡς τὸ γνωρίζομεν σήμερον, κατανέμουσαι τάξιν καὶ νοητὴν σειρὰν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ, ὅπως αἱ νοηταὶ γραμμαὶ τῶν παραλλήλων τοῦ πλάτους διαιροῦν τὴν ἐπιφάνειαν τὰς ὑδρογείου σφαίρας. Καθ' ἑαυτοὺς ὅμως οἱ νόμοι οὗτοι δυνατὸν νὰ μὴ ἔχουν ἀπόλυτον συγκεκριμένην ὑπόστασιν, ὅπως δὲν ἔχουν καὶ αἱ νοηταὶ γραμμαὶ τοῦ πλάτους.

Δι' ἡμᾶς ὅμως ὑπάρχουν. Ἐγράφησαν ὑπὸ τῆς αὐτῆς παντοδυνάμου Χειρός, ἥτις ἐσχεδίασε τὸ σύνολον, οὕτως ὥστε ἐνδέχεται, ἐν εὐθέτῳ καιρῷ, ἀφοῦ κατανοήσωμεν τὸ ἐπὶ μέρους, νὰ κατανοήσωμεν καὶ τὸ σύνολον.

Ἡ ἔρευνα, τὴν ὁποίαν προτιθέμεθα νὰ ἀναλάβωμεν ἐνταῦθα, παρουσιάζεται ὑπὸ τὸ ἁπλούστατον ἐρώτημα: «Αἱ γραμμαὶ αὗται αἱ διηκούσαι διὰ τοῦ φυσικοῦ σύμπαντος σταματοῦν εἰς τὰ σύνορα τοῦ φυσικοῦ (καθ' ἡμᾶς) κόσμου; Ἢ μήπως ἐνδέχεται νὰ προεκτείνωνται καὶ περαιτέρω; Εἶναι εὔλογον νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ἡ Χείρ, ἥτις ἔσυρε τὰς γραμμὰς αὐτάς, παρῃτήθη τοῦ ἔργου, ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου ἦτο ἀναγκαιότατον νὰ ἐπεκταθῇ; Ἡ Χεὶρ ἐκείνη διῄρεσε τὸ σύμπαν εἰς δύο—εἰς κόσμον καὶ εἰς χάος; Ἐνῷ ἡ φύσις συμβολίζει ὅ,τι γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος ὡς ἐναρμόνιον καὶ ὡραῖον, ἐπιτρέπεται νὰ ἐξακολουθήσωμεν νὰ ὁμιλῶμεν περὶ τοῦ Ὑπερφυσικοῦ ὡς χωριστῆς διατάξεως τοῦ κόσμου—ὡς σφαίρας ἀκατανοήτου, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ ἐπικράτεια τοῦ Μυστηρίου ὑποκατέστησε τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Νόμου;

Τὸ ζήτημα τοῦτο, ἂς σημειωθῇ καλῶς, ἀποβλέπει ὄχι εἰς τὰ φαινόμενα,

ἀλλ' εἰς τοὺς νόμους. Διότι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ν' ἀποδείξωμεν ὅτι τὰ φαινόμενα τοῦ πνευματικοῦ κόσμου ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰ φαινόμενα τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Οἱ μέγιστοι νόες, ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος καὶ ἐντεῦθεν, ἀνεγνώρισαν τὴν ἀναλογίαν ταύτην. Αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς ἐδίδαξε διὰ παραβολῶν. Ὁ δὲ Καρλάϊλ ἔγραψε:«Πάντα τὰ ὁρατὰ εἶναι σύμβολα».

Ἀλλ' ὅμως, αἱ μεταξὺ νόμων ἀναλογίαι διαφέρουν ἐντελῶς ἀπὸ τὰς μεταξὺ φαινομένων ἀναλογίας καὶ εἶναι πολὺ ἀνωτέρας ἀξίας, Αἱ μεταξὺ τῶν φαινομένων ἀναλογίαι ἔχουν τὴν αὐτὴν σχέσιν πρὸς τὰς μεταξὺ νόμων ἀναλογίας, τὴν ὁποίαν σχέσιν ὑπέχουν αὐτὰ τὰ φαινόμενα πρὸς τὸν Νόμον.

Ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, τὸ ἐπὶ τῆς ἀληθείας ἐπιρριπτόμενον φῶς τοῦ νόμου προήγαγε τὰς γνώσεις ἡμῶν ἀσυγκρίτως περισσότερον ἢ τὸ φῶς τῶν φαινομένων. Διότι ἡ ἀνακάλυψις τοῦ νόμου εἶναι ἁπλούστατα ἡ ἀνακάλυψις τῆς ἐπιστήμης. Ἐὰν δὲ πράγματι δύνανται νὰ ἐπεκταθῶσιν αἱ ἀναλογίαι τοῦ φυσικοῦ νόμου εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον, τότε εὐθὺς ὁλόκληρος ἡ Δημιουργία περιέρχεται ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς Ἐπιστήμης, καὶ ἀποκτᾷ βάσιν καὶ διαφώτισιν ὡς πρὸς τὴν σύστασιν καὶ πορείαν τῆς φύσεως.

Ἐν προκειμένῳ δὲν ζητοῦμεν ἀπὸ τὴν φύσιν νὰ μᾶς ***ἀποδείξῃ*** τὴν θρησκείαν. Τοιοῦτος δὲν εἶναι ὁ προορισμὸς αὐτῆς. Ἔργον τῆς φύσεως εἶναι ***νὰ ἑρμηνεύῃ***. Ἡ δὲ ἑρμηνεία ἀποτελεῖ ἴσως τὴν καλλιτέραν τῶν ἀποδείξεων. Ἄλλως τε καὶ κυρίως ἡ θέσις, τὴν ὁποίαν θέλομεν νὰ ὑποστηρίξωμεν ἐδῶ, δὲν εἶναι ὅτι οἱ πνευματικοὶ νόμοι εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους, ἀλλ' ὅτι ***εἶναι οἱ αὐτοὶ νόμοι***. Δὲν πρόκειται περὶ ἀναλογίας ἀλλὰ περὶ ***ταὐτότητος***. Οἱ φυσικοὶ νόμοι δὲν εἶναι αἱ ***σκιαὶ*** ἢ ***εἰκόνες*** τῶν πνευματικῶν, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν τὸ φθινόπωρον συμβολίζει τὴν παρακμήν, ἢ τὸ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πεσὸν φύλλον συμβολίζει τὸν θάνατον. Οἱ φυσικοὶ νόμοι, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ἡ ἀρχὴ τῆς ***Συνεχείας,*** δὲν καταργοῦνται εἰς τὴν μεθόριον γραμμήν, ἥτις χωρίζει τὸν ὁρατὸν κόσμον ἀπὸ τὸν ἀόρατον, ἀντικαθιστάμενοι ὑπὸ νέας σειρᾶς νόμων καταπληκτικῶς ὁμοίων πρὸς ἐκείνους. Ὄχι. Οἱ νόμοι τοῦ ἀοράτου κόσμου εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς φυσικοὺς νόμους· εἶναι ***προεκτάσεις*** τῶν φυσικῶν, ***ὄχι ὑπερφυσικοὶ*** νόμοι.

Ἂς ἐξετάσωμεν τώρα τὴν σύγχρονον θέσιν τοῦ ζητήματος τούτου. Δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι οἱ νόμοι τοῦ πνευματικοῦ κόσμου ἐθεωρήθησαν μέχρι τοῦδε ὡς ἔχοντες ἀναλογίας τινὰς πρὸς τὰς τοῦ φυσικοῦ κόσμου; Ναὶ μέν, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀνακαλύπτει τις προσπαθείας ὅπως δοθῇ λογικὴ βάσις εἰς μίαν ἢ δύο ἐκ τῶν μεγάλων ἠθικῶν ἀρχῶν τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, ἀλλ' οὐδεμία ***παραβολὴ*** ἐγένετο ἕως τώρα πρὸς τὸν φυσικὸν κόσμον. Τὸ μεγαλειῶδες σύστημα τῶν φυσικῶν νόμων ἀπεκλείσθη, παρεμερίσθη, εἴτε ἀπὸ σκοποῦ, εἴτε διὰ σιωπηρᾶς ἀποδοκιμασίας, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι τὸ φυσικὸν ἀπέχει πολὺ τοῦ πνευματικοῦ. Παντοῦ, ἡ πρὸς τὸ φυσικὸν σύμπαν ***παραβολὴ*** ἀπορρίπτεται ὡς ἄσχετος καὶ ἄκαρπος. Ἀφ' ἑτέρου, ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ μέρους ἐρωτῶμεν, τί ἐνηργήθη ἕως τώρα πρὸς σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν μετὰ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου; Ἡ ἐπιστήμη παρεδέχθη ὅτι ἡ θεολογία,—ὡς ἡ ἰδία διατείνεται—εἶναι κάτι χωριστόν, ὁ δὲ πνευ-

ματικὸς κόσμος ὄχι μόνον διάφορος ἀλλὰ καὶ «διαφορετικὸς» κόσμος—κόσμος διερρυθμισμένος ἐπὶ ἀρχῆς ὅλως διαφόρου, καὶ ὑπαγόμενος εἰς διοίκησιν ὅλως ξένην πρὸς τὴν τοῦ φυσικοῦ κόσμου;

Ἡ ἐπικράτησις τοῦ νόμου εἰσεχώρησε βαθμηδὸν εἰς κάθε τμῆμα τῆς φύσεως, παντοῦ μετατρέπουσα τὴν ***γνῶσιν*** εἰς ***ἐπιστήμην***. Ἐπεξετάθη βραδέως ἡ ἑνοποίησις αὕτη, διὰ τῆς μεγάλης ἐκείνης ἀρχῆς, καὶ σήμερον ἐμφανίζεται εἰς ἡμᾶς ἡ φύσις ὡς ἓν ἑνιαῖον σύνολον, συνεχιζόμενον μέχρι τῆς μεθορίου γραμμῆς τοῦ πνευματικοῦ κόσμου. Ἐκεῖ ὅμως παύει ὁ νόμος τῆς συνεχείας· ἡ ἁρμονία διακόπτεται. Καὶ οἱ παρακολουθήσαντες πιστῶς τοὺς κατωτέρους νόμους εἰς τὰ στοιχειώδη βιβλία τῆς φύσεως, καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν βαδίζουν εὐελπίστως εἰς ἀναζήτησιν τῆς Ἀνωτέρας Γνώσεως, εὑρίσκονται αἴφνης ἀντιμέτωποι πρὸς τὴν «Μεγάλην Ἐξαίρεσιν».

(ἀκολουθεῖ) ***Ἐρρῖκος Δρώμμονδ.***

ΝΕΟΝ ΦΩΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΕΞ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ

(συνέχεια καὶ τέλος)

Τὰ κεφάλαια ιβ'. ἕως κδ'. τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως ἀποτελοῦν ἀνάγνωσμα θρυλικόν, τὸ ὁποῖον τώρα, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν νεωτέρων ἀρχαιολογικῶν ἀνακαλύψεων, προσλαμβάνει νέαν πραγματικότητα ἱστορικὴν καὶ ἐθνολογικὴν ὅλως ἐνδιαφέρουσαν.

Αἱ περιπέτειαι τοῦ Ἀβραάμ, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐξῆλθε μὲ ὅλην του τὴν πατριὰν ἐξ Οὖρ τῶν Χαλδαίων, εἰς ἀναζήτησιν τῆς Γῆς τῆς Ἐπαγγελίας, ἀποτελοῦν ὀδύσσειαν, διὰ τοῦ σκιόφωτος τῆς ὁποίας διαλάμπει σταθερὰ καὶ φαεινὴ ἡ εἰς τὸν Θεὸν πίστις τοῦ ἀνδρός.

Ἴσως φανῇ ἀνεξήγητον εἰς τὸν ἀναγνώστην, ὅστις παρακολουθεῖ τὸ δρομολόγιον τοῦ Ἀβραὰμ μέχρι τῆς ὁριστικῆς αὐτοῦ ἐν Παλαιστίνῃ ἀποκαταστάσεως, διατί δὲν ἠκολούθησε τὴν συντομωτέραν πρὸς τὸ τέρμα τῶν ἐλπίδων του ὁδόν· ἢ καὶ διατί δὲν ἐτράπη προσωρινῶς πρὸς τὰς ἐρήμους τῆς Χαλδαίας, ὅπου ἀνενόχλητος ὑπὸ τὸν ἐλεύθερον οὐρανὸν θὰ ἠδύνατο νὰ λατρεύσῃ τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, τοῦ ὁποίου εἶχε γίνει πιστὸς λάτρης, καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὰς δυνάμεις του, ἀναμένων νεωτέρας παρ' Ἐκείνου ὁδηγίας. Ὁ λόγος εἶναι διττός. Κυρίως ἔγκειται εἰς τὴν ἀκράδαντον αὐτοῦ πίστιν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὸ θεῖον κέλευσμα, ἐξ ἄλλου ὅμως καὶ εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ Ἀβραὰμ δὲν ἦτο σκηνίτης, φερέοικος, σήμερον ἐδῶ καὶ αὔριον ἐκεῖ μεταφερόμενος. Αἱ ἀποκαλυπτικαὶ ἀνασκαφαὶ τῆς Οὖρ ἀπέδειξαν ὅτι ἦτο ἀστός, πολίτης τῆς πρωτευούσης κράτους ἐκτεινομένου ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ Κόλπου εἰς τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν. Ὅτι ἔζη εἰς περιβάλλον εὐμαρείας καὶ πολιτισμοῦ λίαν ἀνεπτυγμένου. Ὅτι ὡς οἱ συμπολῖται του γενικῶς, ἦτο ἐγγράμ-

ματος καὶ κάτοχος μορφώσεως ἀρκετὰ εὐρείας, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐκεῖ ἀνεύρεσις ὁλοκλήρου κλίμακος διδακτικῶν βιβλίων, ἀπὸ τοῦ στοιχειώδους ἀλφαβηταρίου μέχρι τοῦ ἐγχειριδίου τῶν ἀνωτέρων μαθηματικῶν. Ὅτι ἀνετράφη καὶ ἔζη ὑπὸ τὸ κράτος νομοθεσίας ἀπαραβιάστου αὐστηρότης, τῆς ὁποίας ἦτο γνώστης καὶ ἥτις τὸν παρηκολούθει ὡς δευτέρα φύσις, καὶ μετὰ τὴν ἐκ τῆς γενετείρας Οὔρ ἔξοδόν του. Τοῦτο μαρτυροῦσι διάφορα ἐπεισόδια μνημονευόμενα ἐν τῇ Γραφῇ καὶ δυνάμενα εὐλόγως νὰ σκανδαλίσωσιν, ἐὰν μὴ ἑρμηνευθῶσι ὑπὸ τὸ φῶς τῆς εἰρημένης νομοθεσίας. Τοιοῦτον εἶναι τὸ ἐπεισόδιον τῆς Ἄγαρ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Ἰσμαήλ, τὴν ὁποίαν ἡ ἀμείλικτος ἀπαίτησις τῆς Σάρρας κατεδίκασεν εἰς ἔξωσιν ἐκ τῆς πατριαρχικῆς σκηνῆς καὶ εἰς περιπλάνησιν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ Ἀβραάμ, παρ' ὅλην τὴν ἀπροθυμίαν του, δὲν ὑπέκυπτεν εἰς τὴν ζηλότυπον ἐκδίκησιν τῆς νομίμου συζύγου του, ἀλλ' εἰς τὸν νόμον, ὅστις ἔδιδεν εἰς τὴν προσβληθεῖσαν σύζυγον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκδιώξῃ τὴν δι' ἀποκτήσεως ἄρρενος τέκνου ἀπελευθερωθεῖσαν δούλην, ἐὰν αὕτη ἠσέβει πρὸς τὴν κυρίαν της καὶ νὰ τὴν ὑποβιβάσῃ πάλιν εἰς κατάστασιν δούλης.

Παρακολουθοῦντες τὴν πορείαν τοῦ Ἀβραάμ, βλέπομεν αὐτὸν κατευθυνόμενον πρὸς τὴν Παλαιστίνην πρῶτον, ἐκεῖθεν εἰς Αἴγυπτον καὶ ἐξ αὐτῆς πάλιν ἀνερχόμενον εἰς Παλαιστίνην, ὅπου τελικῶς ἀποκατεστάθη. Τί ἐσήμαινον αἱ περιπλανήσεις αὗται; Διατί δὲν ἔστησε τὴν σκηνήν του ἐν τῇ γῇ Χαναάν, εὐθὺς ὡς ἔφθασεν ἐκ τῆς Χαλδαίας;

Τὴν ἀπορίαν αὐτὴν λύει δι' ἡμᾶς ἡ νοοτροπία τοῦ Ἀβραάμ, ἡ πνευματικὴ διαίσθησις τοῦ πρώτου ἐκείνου λάτρου τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου Θεοῦ, ἡ ἀποστροφὴ αὐτοῦ πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάμνησις καὶ μόνη τὸν ἀναγκάζει νὰ ἀποφύγῃ πᾶσαν νέαν πρὸς αὐτὴν προσέγγισιν ἐν τῇ νέᾳ πατρίδι, ὅπου ἀπροσδοκήτως εὑρίσκει κυρίαρχον πάλιν τὴν ἀποτρόπαιον Ἰστὰρ ὡς Ἀσταρὼθ ἐγκαθιδρυμένην «ἐπὶ παντὸς ὑψηλοῦ τόπου καὶ παντὸς ἄλσους», ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς χώρας. Ὡς ἐκ τούτου ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀποφεύγων τὸ μόλυσμα τῆς εἰδωλολατρείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρακάμπτων τὰς ὀχυρὰς θέσεις τῶν κυρίων τῆς Ἀνατολῆς, περιεπλανήθη, ζητῶν τὴν ἀποκαλυπτικὴν τοῦ Θεοῦ ἔνδειξιν τοῦ τέλους τῆς μακρᾶς του πορείας, ἕωσοῦ εὗρεν αὐτήν, μακρὰν τοῦ μολύσματος τῶν Σοδόμων καὶ τῆς Γομόρρας, ἐν τῇ ὀρεινῇ, ὅπου ***«ἐλθὼν κατῴκησε πλησίον τῶν δρυῶν Μαμβρῆ, αἵτινες εἶναι ἐν Χεβρών, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον εἰς τὸν Κύριον»***.

Τόσον δὲ ἐπίμονος ἦτο ἡ ἀπὸ τῶν περιοίκων λαῶν ἀπομόνωσίς του, τῶν Ἀμορραίων καὶ Γεβουσαίων καὶ Χετταίων καὶ λοιπῶν εἰδωλολατρικῶν φυλῶν τῆς χώρας, ὥστε ἅπαξ μόνον ἐμφανίζεται ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ὡς ἐρχόμενος εἰς δοσοληψίας μὲ τοὺς κατοίκους τῆς Χαναάν, καὶ τοῦτο ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ θανάτου τῆς συζύγου αὐτοῦ Σάρρας.

Ἀπετάθη τότε εἰς τὴν φυλὴν τῶν Χετταίων, κατόχων τῆς περὶ τὴν Χεβρῶνα χώρας, εἰπών:

— «Ξένος καὶ πάροικος εἶμαι ἐγὼ μεταξὺ ὑμῶν. Δότε μοι κτῆμα τάφου μεταξὺ ὑμῶν, διὰ νὰ θάψω τὸν νεκρόν μου ἀπ' ἔμπροσθέν μου».

Ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ Χέτ:

— «Ἄκουσον ἡμᾶς, κύριέ μας. Σὺ εἶσαι μεταξὺ ἡμῶν ἡγεμὼν ἐκ Θεοῦ. Θάψον τὸν νεκρόν σου εἰς τὸ ἐκλεκτότερον τῶν μνημείων ἡμῶν. Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν θέλει ἀρνηθῆ τὸ μνημεῖον αὐτοῦ πρὸς σέ, διὰ νὰ θάψῃς τὸν νεκρόν σου».

Τότε ἐγερθεὶς ὁ Ἀβραὰμ προσεκύνησε πρὸς τὸν λαὸν τοῦ τόπου, πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Χέτ, λέγων:

— «Ἐὰν εὐαρεστῆται ἡ ψυχὴ ὑμῶν ὅπως θάψω τὸν νεκρόν μου ἀπ' ἔμπροσθέν μου, ἀκούσατέ μου, καὶ μεσιτεύσατε ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Ἐφρών, τὸν υἱὸν τοῦ Ἐσάρ, καὶ ἄς μοι δώσῃ τὸ σπήλαιον αὐτοῦ Μαχπελάχ. Εἰς πλήρη τιμὴν ἄς μοι δώσῃ αὐτό, διὰ κτῆμα τάφου μεταξὺ ὑμῶν».

Ὁ δὲ Ἐφρὼν ἐκάθητο ἐν τῷ μέσῳ τῶν υἱῶν τοῦ Χέτ· καὶ ἀπεκρίθη ὁ Ἐφρὼν ὁ Χετταῖος πρὸς τὸν Ἀβραάμ, εἰς ἐπήκοον τῶν υἱῶν τοῦ Χέτ, πάντων τῶν εἰσερχομένων εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως, λέγων:

— «Οὐχί, κύριέ μου, ἄκουσόν μου. Σοὶ δίδω τὸν ἀγρόν, σοὶ δίδω καὶ τὸ σπήλαιον τὸ ἐν αὐτῷ· ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν υἱῶν τοῦ λαοῦ μου δίδω αὐτὰ εἰς σέ. Θάψον τὸν νεκρόν σου».

Καὶ προσεκύνησεν ὁ Ἀβραὰμ ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ τοῦ τόπου καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ἐφρὼν εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ τοῦ τόπου λέγων:

— «Ἐὰν σὺ θέλῃς, ἄκουσόν μου, παρακαλῶ· θέλω δώσει τὸ ἀργύριον τοῦ ἀγροῦ. Λάβε αὐτὸ παρ' ἐμοῦ καὶ θέλω θάψει τὸν νεκρόν μου». . , ...

Καὶ ὁ ἀγρὸς τοῦ Ἐφρών, ὅστις ἦτο ἐν Μαχπελὰχ ἔμπροσθεν τῆς Μαμβρῆ, καὶ τὸ σπήλαιον τὸ ἐν αὐτῷ καὶ πάντα τὰ δένδρα τὰ ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ κύκλῳ, ἠσφαλίσθησαν εἰς τὸν Ἀβραὰμ διὰ κτῆμα..... Καὶ ἔθαψεν ὁ Ἀβραὰμ τὴν Σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ἀγροῦ Μαχπελάχ, ἔμπροσθεν τοῦ Μαμβρῆ. Αὕτη εἶναι ἡ Χεβρὼν ἐν γῇ Χαναάν» (Γένεσις κεφ. κγ').

Εὐγλώττως ἡ φευγαλέα αὕτη εἰκὼν διατρανοῖ τὴν ἐπιβολήν, τὴν ὁποίαν ἤσκει ἡ εὐσέβεια καὶ ὁ ἀκέραιος χαρακτὴρ τοῦ λάτρου τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν εἰδωλολατρῶν γειτόνων του. Ἀλλὰ ποῖοι ἦσαν οἱ Χετταῖοι αὐτοί, τοὺς ὁποίους εἰς τόσα μέρη ἡ Ἁγία Γραφὴ ἀναφέρει; Αἱ ἀρχαιολογικαὶ ἔρευναι ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Βαβυλωνίᾳ ἔφεραν εἰς φῶς πλῆθος ἐπιγραφῶν, ἔργων τέχνης καὶ μνημείων μαρτυρούντων, ὅτι ὁ κραταιὸς λαὸς τῶν Χετταίων συνεμερίζετο ἐπὶ δέκα αἰῶνας μετὰ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Βαβυλωνίας τὴν ἐξουσίαν ἐφ' ὅλου τοῦ ἀρχαίου κόσμου τῆς Ἀνατολῆς. Αἱ τελευταῖαι δὲ ἀνασκαφαί, ἐνεργηθεῖσαι ἐν Μ. Ἀσίᾳ, περίπου 90 μίλια μακρὰν τῆς Ἀγκύρας, ἐξεσκέπασαν τὴν Βασιλικὴν Βιβλιοθήκην τῶν Χετταίων, ὅπου 20,000 τόμων (πηλίνων ἐνεπιγράφων κυλίνδρων καὶ πλακῶν) ἀναμένουν τὴν εἰδικότητα τῶν Ἀνατολιστῶν. Διότι ἡ ἐπὶ τρεῖς χιλιετηρίδας παραμείνασα νεκρὰ γλῶσσα τῶν Χετταίων εἶναι σήμερον γνωστή, χάρις εἰς τὰς ἀνενδότους προσπαθείας τῶν εἰδημόνων. Ἤδη ὁμὰς τούτων καταγίνεται εἰς τὸ τεράστιον ἔργον τῆς ἀναγνώσεως τῶν Ἐπισήμων Πρακτικῶν τῆς Γερουσίας τῶν Χετταίων, ἐκ δὲ τῶν μέχρι τοῦδε μεταγλωττισθέντων τμημάτων ἐπιρρίπτεται φῶς ἐπὶ τῆς συγχρόνου ἱστορίας τῆς μεμακρυσμένης ἐκείνης ἐποχῆς—μεταξὺ ἄλλων

ἐπιβεβαιοῦται ὡς ὀρθὴ ἡ παραδεδεγμένη ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν χρονολογία τῆς πολιορκίας τῆς Τροίας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Αἱ περιπλανήσεις τοῦ Ἀβραὰμ ὠφείλοντο προσέτι καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην ὅπως μὴ ἐμπέσῃ μετὰ τῆς ἀκολουθίας του εἰς χεῖρας τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες ἐστάθμευον ἐπὶ τῶν καιρίων σημείων τῆς χώρας. Διὰ τοῦτο παρέκαμπτε τοὺς ἰσχυροὺς τόπους, τοὺς «μέχρις οὐρανοῦ τετειχισμένους», οἵτινες τόσον ἐνέπνευσαν τρόμον εἰς τοὺς μεταγενεστέρους υἱοὺς Ἰσραήλ, ὥστε ἠρνοῦντο νὰ προχωρήσωσι καὶ ἀνακαταλάβωσι τὴν πατρῴαν γῆν. Ἓν τοιοῦτον προπύργιον τοῦ κράτους τῶν Χετταίων ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἀποστολῆς τῆς Παλαιστίνης, ἐπὶ τῆς μεγάλης ὁδοῦ, τῆς ἀγούσης ἐξ Αἰγύπτου εἰς Μεσοποταμίαν, ἡ δὲ ἀνακάλυψις τοῦ μεγάλου πύργου Βεθ-σάν, τοῦ «Γιβραλτὰρ τῶν Αἰγυπτίων», σημειοῖ ἕνα ἀπὸ τοὺς περιφανεστάτους θριάμβους τῆς ἀρχαιολογίας. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἀνεκαλύφθη καὶ βωμὸς τῆς Ἀσταρώθ, ἧς ἡ λατρεία «ἐπὶ παντὸς ὑψηλοῦ τόπου» προεκάλει τὰς ἀρὰς τῶν ἰδεολόγων προφητῶν τοῦ Ἰσραήλ, οἵτινες μετὰ θλίψεως ἔβλεπον τὸν περιούσιον λαὸν ἐκκλίνοντα τῆς λατρείας τοῦ Ἰεχωβᾶ πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν.

Ἂς μὴ φαντασθῇ τις ὅμως, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀβραὰμ ἡ εἰδωλολάτρις Παλαιστίνη δὲν εἶχε καὶ λάτρας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἐν τῷ ιδ'. κεφαλαίῳ τῆς Γενέσεως καὶ ἐδαφίοις 18—20, ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Σαλὴμ (Ἱερουσαλὴμ) Μελχισεδέκ, ἐξελθὼν εἰς προϋπάντησιν τοῦ Ἀβραὰμ κατόπιν τῆς ἐπιδρομῆς, διὰ τῆς ὁποίας οὗτος ἀπηλευθέρωσεν ἐκ χειρῶν τῶν βασιλέων τῶν Σοδόμων τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Λώτ, προσέφερεν εἰς τοῦτον οἶνον καὶ ἄρτον καὶ ηὐλόγησεν αὐτον ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου. Περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀρχαιοτέρας Σαλὴμ τοῦ Μελχισεδέκ, ἥτις μόνον ἐν τῇ Γραφῇ ἀναφέρεται, προσφέρει τώρα ἡ ἀρχαιολογία νέας ἀποδείξεις. Διὰ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνασκαφῶν ἐξεσκεπάσθη τεῖχος προγενεστέρας Ἱερουσαλήμ, ἀρχαιοτέρας κατὰ πολλοὺς αἰῶνας τῆς πόλεως τῶν Γεβουσαίων, τὴν ὁποίαν ἐκυρίευσεν ὁ Δαβίδ. Ἐκτὸς δὲ τοῦ περιβόλου τούτου τῆς Σαλὴμ τοῦ Μελχισεδὲκ εὑρέθησαν μικρά τινα ἱερά. Ἡ ἀνεύρεσις τῶν θεμελίων τῆς ἀρχαίαν Σαλὴμ μεταθέτει καὶ τὴν ὕπαρξιν τοῦ Μελχισεδὲκ ἐκ τοῦ θρύλου εἰς τὴν πραγματικότητα, ὡς συμβαίνει μὲ τόσα ἄλλα προπύργια τῆς Ἀνωτέρας Κριτικῆς, τὰ ὁποῖα κατέλυσεν ἡ σκαπάνη. Ἐν παρόδῳ καὶ σχετικῶς πρὸς τὸ ἄνω ἐπεισόδιον, ἡ διαμφισβητηθεῖσα ἀκρίβεια τῆς μνημονευομένης ἐν Γεν. ιδ'. 8 καὶ ἐφεξῆς μάχης μεταξὺ τῶν τεσσάρων βασιλέων πρὸς πέντε ἐν τῇ κοιλάδι Σιδδίμ, ἀπεδείχθη ἱστορικὴ διὰ ἐπιγραφῆς ἀνακαλυφθείσης ὑπὸ τοῦ Λαϋάρδου μεταξὺ τῆς πλουσίας συγκομιδῆς τῆς ἀνασκαφείσης Νινευῆ, σήμερον ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ ἀποκειμένης.

Ἡ ἀρχαιολογία ἀόκνως, ἀλλὰ καὶ ἄνευ προκαταλήψεως, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ καὶ λίθον ἐπὶ λίθου προσθέτουσα, ἀποκαθιστᾷ τὴν ἀκεραιότητα τῆς ἱστορίας καὶ τὴν ἀκρίβειαν πλείστων μνημονευομένων ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ, ἥτις καὶ ἀποτελεῖ τὴν μοναδικὴν ἱστορίαν τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς.

Ὁ Φαραὼ Μενεφθᾶ, ὁ δυνάστης τῆς Αἰγύπτου, ὅστις προεκάλεσε τὴν ἔξοδον τῶν Ἰσραηλιτῶν, εὑρίσκεται σήμερον ὡς μούμια εἰς προθήκην Μουσείου.

Τῆς δὲ κατὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν διασώσεως τοῦ Μωϋσέως ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως μνεία ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ, μεταξὺ ἐπιγραφῶν ἱερογλυφικῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Μωϋσέως, ἐξ ὧν μία μνημονεύει τοῦ τρόπου, καθ᾽ ὃν διεσώθη οὗτος ἐκ τῶν ὑδάτων τοῦ Νείλου.

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀρχαιολογικοῦ κόσμου ὑπέκαυσε τελευταίως μία εἴδησις, ἥτις, ἐὰν ἐπιβεβαιωθῇ, θὰ συμπληρώσῃ κατὰ τὸν μᾶλλον ἀναμφισβήτητον τρόπον τὸν ἐλλείποντα κρῖκον τῆς ἁλύσεως τῶν γεγονότων τῆς Πατριαρχικῆς ἐποχῆς. Διεδόθη ὅτι παρὰ τὴν Χαρρὰν ἀνευρέθη τάφος, περιέχων τὴν μούμιαν ὑψηλῆς περιωπῆς Αἰγυπτίου. Ἆράγε εἶναι οὗτος ὁ Γενάρχης τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἰσραηλιτῶν, ὁ μετὰ τὸν Φαραὼ βασιλεὺς τῆς χώρας Ἰωσήφ, τοῦ ὁποίου οἱ ἀπόγονοι, φεύγοντες ἐξ Αἰγύπτου μετὰ 400 ἔτη, παρέλαβον μεθ᾽ ἑαυτῶν τὸ τεταριχευμένον σῶμα ὡς τὸ πολυτιμότατον ὅλων τῶν θησαυρῶν των;

Τίς οἶδεν; Ἴσως ἡ περαιτέρω ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα διαλευκάνῃ καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο.

Ο ΠΑΠΑΣ ΚΑΙ Η ΜΑΛΤΑ

Εἰς τὰς ἡμερησίας Ἑλληνικὰς ἐφημερίδας σποραδικῶς ἀνεγράφησαν κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἑβδομάδας εἰδήσεις τινὲς ἀσυνάρτητοι καὶ ἐλλιπεῖς περὶ πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν εἰς τὴν νῆσον Μάλταν· ἀλλ᾽ ἀμφιβάλλομεν ἂν τὸ Ἑλληνικὸν κοινὸν ἐπληροφορήθη σαφῶς τί συμβαίνει ἐκεῖ. Εἶναι δὲ τὰ συμβαίνοντα ἐνδιαφέροντα, ὄχι διότι ἡ μικρὰ ἐκείνη νῆσος, μὲ τοὺς 225,000 κατοίκους της, ἔχει σπουδαιότητά τινα ἀριθμητικήν, ἀλλὰ διότι εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς Μάλτας ἀνεμίχθη ὁ Παπισμὸς κατὰ τρόπον πρωτοφανῶς σκανδαλώδη καὶ ἐνδεικτικὸν τῶν διαθέσεων τοῦ Παπισμοῦ τοῦ νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὰ πολιτικὰ ζητήματα πάσης χώρας. Τοῦτ᾽ ἔστιν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα κάμνει σήμερον ἡ Παπικὴ Ἕδρα ἐν Μάλτᾳ, ἐνδέχεται νὰ κάμῃ αὔριον καὶ εἰς οἱανδήποτε ἄλλην χώραν, ὅπου ὑπάρχουν ἀρκετοὶ Ρωμαιοκαθολικοὶ πολῖται.

Οἱ Μαλτέζοι, ὡς γνωστόν, εἶναι φυλὴ καταγωγῆς Φοινικικῆς, μὲ πρόσμιξιν ἄλλων τινῶν φυλετικῶν στοιχείων λόγῳ τῶν κατὰ καιροὺς ξενικῶν ἐπιδρομῶν. Καρχηδόνιοι, Ρωμαῖοι, Βυζαντῖνοι, Ἄραβες, Φράγκοι καὶ Ἱσπανοὶ διαδοχικῶς ἐκυρίευσαν καὶ ἐξουσίασαν τὴν νῆσον, ἕως οὗ κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα οἱ Ἱππόται τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου κατέλαβον αὐτὴν καὶ τὴν κατεῖχον μέχρι τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, ὅτε ὁ Ναπολέων ὑπήγαγε τὴν Μάλταν εἰς τὴν κυριαρχίαν του. Ἀλλὰ τῷ 1799 οἱ Ἄγγλοι ὑπὸ τὸν ναύαρχον Νέλσωνα ἐξεδίωξαν τοὺς Γάλλους καὶ ἔκτοτε ἡ Μάλτα ἀνήκει εἰς τὴν Μ. Βρεττανίαν καὶ ἀποτελεῖ ἕνα ἰσχυρότατον σταθμὸν τοῦ Ἀγγλικοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ.

Καθ᾽ ὅλας αὐτὰς τὰς διαδοχικὰς κατακτήσεις οἱ Μαλτέζοι διετήρησαν τὴν γλῶσσάν των, ἥτις εἶναι ὅλως ἰδιόρρυθμος, καὶ τὴν θρησκεῖάν των, ἥτις εἶναι ἡ Ρωμαιοκαθολική. Οἱ Ἰταλοὶ διὰ πολιτικοὺς λόγους ἀπὸ πολλοῦ διεξάγουν προ-

παγάνδαν ἐκπαιδευτικὴν ἐν Μάλτᾳ, ὅπως διαδώσουν τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν· ἀλλὰ μέχρι σήμερον μόλις 15 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου ἐννοοῦν τὴν Ἰταλικήν. Ἐν τούτοις ἡ Ἰταλικὴ προπαγάνδα ζητεῖ νὰ παραστήσῃ τοὺς Μαλτέζους ὡς Ἰταλοὺς «ἀλυτρώτους» Οἱ Μαλτέζοι ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν διοίκησιν βαθμηδὸν ἀπέκτησαν πολιτικὴν αὐτονομίαν. Κατὰ τὸ ἔτος 1921 ἡ Ἀγγλία παρεχώρησεν εἰς τὴν νῆσον Σύνταγμα, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἡ πολιτικὴ διοίκησις ἀσκεῖται ὑπὸ κυβερνήσεως ἐξ ἑπτὰ ἐντοπίων, ἐκλεγομένης ὑπὸ Γερουσίας καὶ Βουλῆς, αἵτινες καὶ αὐταὶ ἐκλέγονται διὰ λαϊκῆς ψηφοφορίας κατὰ τὸ ἀναλογικὸν σύστημα. Μόνον εἰς ζητήματα θίγοντα τὴν στρατιωτικὴν καὶ ναυτικὴν ἄμυναν καὶ διοίκησιν τῆς νήσου ἔχει ἡ κυρίαρχος Δύναμις τὸ δικαίωμα τῆς λήψεως μέτρων καὶ ἀποφάσεων κατ' ἀπόλυτον αὐτῆς κρίσιν.

Ὑπὸ τὸ φιλελεύθερον τοῦτο Σύνταγμα ἡ Μάλτα διοικεῖται ἤδη ἀπὸ ὀκταετίας καὶ πρωθυπουργὸς αὐτῆς ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Βουλῆς ὁ Λόρδος Στρίκλανδ, χρηματίσας ἄλλοτε Πολιτικὸς Διοικητὴς τῆς νήσου, ἐντόπιος δὲ σχεδὸν τὴν καταγωγὴν καὶ Ρωμαιοκαθολικὸς τὸ δόγμα. Οὗτος ὅμως καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἰσχυρὰ πλειοψηφία ἐν τῇ Γερουσίᾳ καὶ τῇ Βουλῇ ἀντετάχθησαν πάντοτε σθεναρῶς κατὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ «Ἰταλικοῦ» λεγομένου κόμματος, ὅπερ ἀφ' ἑνὸς μὲν ζητεῖ νὰ ἐξιταλίσῃ τὴν Μάλταν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀντιδρᾷ συστηματικῶς εἰς πᾶσαν ἀναμόρφωσιν τοῦ συστήματος τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ εἰς ἄλλας μεταρρυθμίσεις, διότι δὲν τῷ συμφέρει ἡ μόρφωσις καὶ διανοητικὴ ἀνάπτυξις τῶν λαϊκῶν τάξεων. Μὲ τὸ «Ἰταλικὸν» τοῦτο κόμμα συμπράττει ζωηρῶς καὶ ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς κλῆρος τῆς νήσου, ἰδίως μετὰ τὴν περυσινὴν συμφιλίωσιν τοῦ Βατικανοῦ καὶ τοῦ Ἰταλικοῦ Κράτους.

Τελευταίως, προκειμένου νὰ ἐνεργηθῶσι γενικαὶ ἐκλογαὶ βουλευτῶν καὶ γερουσιαστῶν ἐν τῇ νήσῳ, αἱ ὁποῖαι προεβλέπετο ὅτι θὰ ἔδιδον πάλιν ἰσχυρὰν πλειοψηφίαν εἰς τὴν κυβέρνησιν Στρίκλανδ, ἀνεμίχθη φανερῶς πλέον καὶ ἡ Παπικὴ Ἕδρα, διατάξασα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μάλτας νὰ διακηρύξῃ πρὸς τοὺς «πιστοὺς» (οἵτινες ἀποτελοῦν τὰ 999 χιλιοστὰ τοῦ πληθυσμοῦ) ὅτι πρέπει νὰ ἀπόσχουν τῶν ἐκλογῶν, *ἐπὶ ποινῇ ἀφορισμοῦ!* Τοῦτο δὲ φυσικῶς ἐπέφερε μέγιστον κλονισμὸν εἰς τὰς ψυχὰς ἑνὸς λαοῦ τόσον ἀφωσιωμένου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, ὅσον οἱ Μαλτέζοι. Αἱ ἐκλογαὶ ἀνεβλήθησαν, ἀφοῦ δὲ ματαίως ἐγένοντο διαβήματα διαμαρτυρίας παρὰ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ παρὰ τῷ Πάπα, ὁ πρωθυπουργὸς Λόρδος Στρίκλανδ, ὅστις, ὡς εἴπομεν, εἶναι καὶ αὐτὸς πιστὸς Ρωμαιοκαθολικός, παρῃτήθη, ἵνα διευκολύνῃ τὴν κατάστασιν καὶ ἐξέλθῃ ἡ νῆσος ἀπὸ τὸ πολιτικὸν ἀδιέξοδον, εἰς τὸ ὁποῖον τὴν ἔρριψεν ἡ Παπικὴ ἀνάμιξις. Ἀλλ' ὁ Πάπας μένει ἀνένδοτος, καὶ εἰς 200 Μαλτέζους «προσκυνητάς», οἵτινες τὸν ἐπεσκέφθησαν τελευταίως, ὑπενθύμισε τὸ πολιτικόν των ζήτημα καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπακοῆς τῶν πολιτῶν πρὸς τοὺς ἐπισκόπους. «Ἐνθυμεῖσθε», εἶπεν, «ὅτι ὁ βασικὸς ὅρος τοῦ νὰ μείνετε ἡνωμένοι μὲ τὸν Θεὸν εἶναι νὰ ἦσθε ἡνωμένοι μὲ τὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἀντιπρόσωπόν του. Ὁ Θεὸς διὰ νὰ κρατήσῃ ἡνωμένους πάντας μαζί του ἔρριψεν εἰς τὴν γῆν ἕνα σχοινὶ καὶ τὸ σχοινὶ αὐτὸ εἶναι ὁ Πάπας. Διὰ νὰ ἦσθε μὲ τὸν Πάπαν, ἀνάγκη νὰ ἦσθε καὶ μὲ τοὺς ἐπισκόπους του».

Ἰδού, λοιπόν, μία Ἐκκλησία—ἢ μᾶλλον ἓν ***Κράτος—ποῦ ἀναμιγνύεται εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα ἑνὸς ἄλλου Κράτους.*** Διότι ὁ Πάπας, ἀφ' ὅτου διὰ τῆς περυσινῆς Συνθήκης τοῦ Λατερανοῦ ἀνεγνωρίσθη ὡς κοσμικὴ ἐξουσία ἐν τῇ πόλει τοῦ Βατικανοῦ, ἀπέκτησε τὰ δικαιώματα, ἀλλὰ καὶ ἀνέλαβε τὰς ***ὑποχρεώσεις,*** ἑνὸς ἄρχοντος κράτους ἀνεξαρτήτου· μεταξὺ δὲ τῶν ὑποχρεώσεων τούτων εἶναι καὶ τὸ ***νὰ μὴ ἀναμιγνύεται εἰς τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις*** καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν ***ἄλλων ἀνεξαρτήτων κρατῶν.***

Ἀλλ' ὁ Πάπας «τὸ ἔχει δίπορτο», κατὰ τὴν λαϊκὴν παροιμίαν. Εἶναι μὲν κοσμικὸς ἡγεμών, ἀλλ' ἀξιοῖ ὅτι εἶναι καὶ ***ὁ παγκόσμιος πνευματικὸς ἡγεμὼν τῆς Χριστιανωσύνης,*** τιθέμενος ***ὑπεράνω πάσης ἐξουσίας πολιτικῆς*** ἢ ἄλλης ἐν τῷ κόσμῳ, ὄχι μόνον εἰς ζητήματα θρησκευτικά, ***ἀλλὰ καὶ πολιτικά.***

Οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν θὰ ἐνθυμῶνται ἴσως τὰ ὅσα ἐγράψαμεν κατὰ τὸ ἔτος 1927 (εἰς τὸ τεῦχος Ἰουλίου) περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, προκειμένης τότε τῆς ὑποψηφιότητος ἑνὸς Ρωμαιοκαθολικοῦ διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Πολλοὶ ἀνώτατοι Ρωμαιοκαθολικοὶ διισχυρίσθησαν τότε ὅτι αἱ ὡς ἄνω ἀξιώσεις τῆς Παπικῆς Ἕδρας σήμερον ἐνεκρώθησαν καὶ ἐτέθησαν εἰς ἀχρηστίαν. Καὶ ἀπεδείξαμεν διὰ ἐπισήμων κειμένων ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές.

Ἰδίως ἐπεστήσαμεν τότε τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν μας εἰς ἓν βιβλίον κατηχητικόν, ἐκδοθὲν διὰ τοὺς ἐν Ἀμερικῇ Ρωμαιοκαθολικούς, συντεταγμένον κατ' ἐρωταπόκρισιν ὑπ' αὔξοντα ἀριθμὸν καὶ φέρον τὴν ἐπίσημον ἔγκρισιν τῆς Παπικῆς Ἕδρας. Ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου ἀναδημοσιεύομεν τὰ κατωτέρω ἠριθμημένα ἄρθρα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἀναγνώστης πρέπει νὰ σημειώσῃ ὅτι ὅταν λέγεται «Ἐκκλησία», ἐννοεῖται πάντοτε καὶ μόνον ἡ ***Παπικὴ*** Ἐκκλησία, καθότι αὕτη δὲν ἀναγνωρίζει τὴν ὕπαρξιν οἱασδήποτε ἄλλης Ἐκκλησίας.

«112. ***Ἐρώτησις:*** Διατί αἱ ἰδιότητες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀνώτεραι τῶν τῆς Πολιτείας ἢ τῆς ἀστικῆς κοινωνίας; ***Ἀπάντησις:*** Διότι ἡ Ἐκκλησία εἶναι κοινότης θρησκευτικὴ καὶ ὑπερφυσική, ἐνῷ ἡ Πολιτεία εἶναι κοσμικὴ καὶ φυσικὴ κοινότης. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι παγκόσμιος, ἀθάνατος καὶ ἀμετάβλητος, ἐνῷ ἡ Πολιτεία εἶναι τοπική, εὐμετάβλητος καὶ προσωρινή.

113. ***Ἐρώτησις:*** Διατί ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀνεξάρτητος τῆς Πολιτείας; ***Ἀπάντησις:*** Διότι ἡ προέλευσις, ἡ ἐξουσία καὶ ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀπορρέει οὐχὶ ἀπὸ τῆς Πολιτείας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ. Διότι ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν ὅπως ἡ Ἐκκλησία Αὐτοῦ, ὅπως Αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἦναι ἀνεξάρτητος πάσης ἐπιγείου ἐξουσίας.

114. ***Ἐρώτησις:*** Διατί ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀνωτέρα τῆς Πολιτείας; ***Ἀπάντησις:*** Διότι ὁ σκοπός, τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκει ἡ Ἐκκλησία, εἶναι ἀνώτερος καὶ εὐγενέστερος παντὸς ἄλλου σκοποῦ.

115. ***Ἐρώτησις:*** Εἰς τί εἶναι ἡ Πολιτεία ὑφισταμένη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; ***Ἀπάντησις:*** Εἰς τὸν πνευματικὸν κύκλον καὶ εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν κύκλον τοῦτον.

116. ***Ἐρώτησις:*** Ποῖα δικαιώματα ἔχει ὁ Πάπας δυνάμει τῆς κυριαρχικῆς

ταύτης θέσεως τῆς Ἐκκλησίας; ***Ἀπάντησις:*** Τὸ δικαίωμα τῆς ἀκυρώσεως ἐκείνων τῶν νόμων ἢ διατάξεων τῆς Πολιτείας, δι' ὧν θὰ διεκυβεύετο ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν ἢ θὰ προσεβάλλοντο τὰ φυσικὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν.

117. ***Ἐρώτησις:*** Ἐκτὸς τοῦ σεβασμοῦ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἐκκλησίας, τί ἄλλο καθῆκον ἔχει ἡ Πολιτεία; ***Ἀπάντησις:*** Τὸ νὰ συντρέχῃ, ὑποβοηθῇ καὶ προστατεύῃ τὴν Ἐκκλησίαν.

119. ***Ἐρώτησις:*** Ποία εἶναι ἡ κυριωτέρα ὑποχρέωσις τῶν ἀρχηγῶν τῶν Κρατῶν; ***Ἀπάντησις:*** Ἡ κυριωτέρα αὐτῶν ὑποχρέωσις εἶναι νὰ ἀσπάζωνται τὴν Καθολικὴν θρησκείαν καὶ ἐφ' ὅσον εὑρίσκονται ἐν τῇ ἀρχῇ, νὰ προστατεύωσι καὶ προάγωσι τὸν Καθολικισμόν.

120. ***Ἐρώτησις:*** Ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον ἡ Πολιτεία νὰ καταδιώκῃ τὰ σχίσματα καὶ τὰς αἱρέσεις; ***Ἀπάντησις:*** Μάλιστα, ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον τοῦτο, διὰ τὸ καλὸν τοῦ ἔθνους καὶ τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν, διότι ἡ θρησκευτικὴ ἑνότης εἶναι ἡ κυριωτέρα βάσις τῆς κοινωνικῆς ἑνότητος.

121. ***Ἐρώτησις:*** Πότε δύναται ἡ Πολιτεία νὰ ἀνέχηται τὰς λατρείας τῶν ἑτεροδόξων; ***Ἀπάντησις:*** Ὅταν αἱ λατρεῖαι αὗται ἀπέκτησαν εἶδός τι νομικῆς ὑποστάσεως ἐκ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου ἢ δυνάμει συνθηκῶν ἢ συμφωνιῶν.

122. ***Ἐρώτησις:*** Δύναται ἡ Πολιτεία νὰ ἀποχωρισθῇ τῆς Ἐκκλησίας; ***Ἀπάντησις:*** Ὄχι, διότι δὲν δύναται νὰ ἀποσυρθῇ ἀπὸ τῆς ὑπερτάτης ἐξουσίας τοῦ Χριστοῦ.

123. ***Ἐρώτησις:*** Πῶς ὀνομάζεται ἡ θεωρία ὅτι ἡ Πολιτεία δὲν ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν ἢ τὸ δικαίωμα νὰ ἦναι ἡνωμένη μὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ προστατεὺῃ ταύτην; ***Ἀπάντησις:*** Ἡ θεωρία αὕτη ὀνομάζεται ***Φιλελευθερισμὸς*** (libéralisme) καὶ ἔχει ὡς βάσιν τὴν ἀντίληψιν, ὅτι ἡ σημερινὴ ἀνθρωπίνη κοινωνία στηρίζεται εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ προφορικοῦ λόγου καὶ τοῦ τύπου.

124. ***Ἐρώτησις:*** Διατί εἶναι ὁ Φιλελευθερισμὸς ἀξιοκατάκριτος καὶ καταδικαστέος; ***Ἀπάντησις:*** Διότι ἀρνεῖται τὴν ὑποτέλειαν τῆς Πολιτείας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Διότι συγχέει τὴν ἐλευθερίαν πρὸς τὸ δίκαιον. Διότι καταφρονεῖ τὴν κοινωνικὴν ἐξουσίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπορρίπτει τὰ ἐκ ταύτης ἀπορρέοντα εὐεργετήματα.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται καταφανές, ὅτι ὁ Παπισμός, θέτων ἑαυτὸν ὑπεράνω πάσης κοσμικῆς ἐξουσίας, ἀξιοῖ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις παντὸς κράτους, καὶ ***νὰ ἀκυρώνῃ οἱουσδήποτε νόμους ἢ διατάξεις τοῦ κράτους ἐκείνου***, οὓς ὁ Πάπας, ἐν τῇ «ἀλαθήτῳ» του κρίσει, ἤθελε θεωρήσει ὡς «διακυβεύοντας τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἢ προσβάλλοντας τὰ φυσικὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν». Ἐννοεῖται ὅτι μὲ τὴν ἐλαστικότητα τῶν ἐκφράσεων τούτων καὶ τῆς ἑρμηνείας τοῦ «ἀλαθήτου» τοῦ Πάπα, ἡ ἀξίωσις περὶ ἐπεμβάσεως εἶται ***ἀπεριόριστος.*** Καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ ***ἀληθῆ κίνδυνον διὰ πάντα τὰ κράτη,*** ὅπου ὁ Ρωμαιοκαθολικισμὸς πρεσβεύεται ὑπὸ σημαντικῆς μερίδος τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ δὲ ἀξίωσις αὕτη φαίνεται ὅτι ἐγένετο ἐπιτακτικωτέρα, ἀφ' ὅτου ὁ Πάπας ἀνεγνωρίσθη ὡς κοσμικὸς ἡγεμὼν διὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Λατερανοῦ.

Ἐν τούτοις, λησμονεῖ ἡ Ἁγία Ἕδρα ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Πάπας σήμερον ἀναγνωρίζεται ὡς κοσμικὸς ἄρχων κράτους ἀνεξαρτήτου, **ἀποκλείει τὴν ἐνεργὸν καὶ φανερὰν ἐπέμβασιν αὐτοῦ** εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων ἀνεξαρτήτων κρατῶν τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι **οὐδὲν ἄλλο κράτος θὰ ἀνεχθῇ τοιαύτας ἐπεμβάσεις.**

Ἤδη ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις προέβη εἰς τὰ κατάλληλα διπλωματικὰ διαβήματα κατὰ τῆς σκανδαλώδους ἐνεργείας τοῦ Παπισμοῦ ἐν Μάλτᾳ, δὲν δύναται δὲ νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία ὅτι ἔχει καὶ τὴν δύναμιν νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸν ἡγεμόνα τοῦ Βατικανοῦ νὰ ὑποχωρήσῃ. Ἀκόμη καὶ οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ Ρωμαιοκαθολικοί, παρ' ὅλην τὴν ὑποδούλωσιν τῆς συνειδήσεως, ἣν διδάσκει καὶ συνεπάγεται τὸ Ρωμαιοκαθολικὸν δόγμα, ἀποδοκιμάζουν τὰ γινόμενα ἐν Μάλτᾳ. Ὁ δὲ λοιπὸς φιλελεύθερος κόσμος ἁπανταχοῦ μετέχει εἰς τὴν ἀποδοκιμασίαν ταύτην. Δὲν πρόκειται πλέον περὶ τῆς μικρᾶς νήσου τῆς Μάλτας, ἀλλὰ **περὶ κεφαλαιώδους διὰ τὸν κόσμον ὅλον ζητήματος.** Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν οἱ λαοί, οἱ δι' αἱμάτων καὶ θυσιῶν ἀποκτήσαντες τὰς πολιτικάς των ἐλευθερίας, νὰ ἀνεχθῶσί ποτε νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν ἀπόλυτον κρίσιν ἑνὸς ἀνθρώπου ξένης φυλῆς καὶ ἀλλοτρίων βλέψεων, ὁσονδήποτε «ἀλαθήτου».

ΠΑΛΑΙΟΣ ΓΝΩΡΙΜΟΣ

Πρὸ εἰκοσιπενταετίας περίπου ὁ κ. Μιχαὴλ Γαλανός, διευθυντὴς τότε τοῦ περιοδικοῦ «Ἀνάπλασις» καὶ πρόεδρος τοῦ ὁμωνύμου Συλλόγου, μὴ ἔχων τίποτε πνευματικώτερον καὶ ἐποικοδομητικώτερον νὰ προσφέρῃ πρὸς τοὺς ἀναγνώστας του ἢ πρὸς τὰ μέλη τοῦ εἰρημένου Συλλόγου, ἀλλὰ καὶ φιλοδοξῶν νὰ ἐμφανισθῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν κονίστραν τῆς πολεμικῆς θεολογίας ὡς σιδηρόφρακτος ἱππότης τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐδημοσίευσεν ἓν βιβλίον ἐξ 150 περίπου σελίδων, ἐπιγραφόμενον «Αἱ Πλάναι τῶν Προτεσταντῶν», ἐν τῷ ὁποίῳ περιέλουε τὴν μὲν Εὐαγγελικὴν Χριστιανωσύνην (ἀριθμοῦσαν ὑπὲρ τὰ 200 ἑκατομμύρια ὀπαδῶν) διὰ περισσῆς χλεύης καὶ περιφρονήσεως, τοὺς δὲ Ἕλληνας Εὐαγγελικοὺς δι' ὕβρεων καὶ ἀπρεπειῶν. Εἰς τὸν λίβελλον ἐκεῖνον τοῦ κ. Γαλανοῦ ὁ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς» ἀπήντησεν ἀμέσως κατὰ τὰ ἔτη 1905 καὶ 1906 διὰ σειρᾶς ἄρθρων, ἀνατυπωθέντων κατόπιν εἰς βιβλίον (¹).

Διὰ τῶν ἄρθρων ἐκείνων ἀνεσκευάσθη (ἢ μᾶλλον συνετρίβη) διὰ πλουσίας ἱστορικῆς καὶ δογματικῆς ὕλης ὅλη ἡ πολεμικὴ τοῦ κ. Γαλανοῦ κατὰ τοῦ Εὐαγ-

(¹) «Πλανῶν Ἔλεγχος, ἤτοι, Τί πιστεύουσιν οἱ Ἕλληνες Εὐαγγελικοί» (σελίδες 292). Ἐν Χανίοις, 1910. Ὅρα κατάλογον βιβλίων ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ παρόντος τεύχους.

γελικοῦ δόγματος καὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν. Εἰς τὴν ἀνασκευὴν ταύτην ὁ κ. Γαλανὸς δὲν ἐτόλμησέ ποτε νὰ ἀπαντήσῃ οὔτε ἦτο εὔκολον νὰ ἀπαντήσῃ. Ἔκτοτε δὲ ἔστρεψε τὴν προσοχήν του εἰς ἄλλα θέματα καὶ εἴχομεν σχεδὸν λησμονήσει τὴν ὕπαρξίν του.

Ἀλλ' ἰδού, ὅτι τελευταίως ἐφόρεσε πάλιν τὴν πανοπλίαν του καὶ κατῆλθεν εἰς τὴν κονίστραν, ἐπιτιθέμενος αὐτὴν τὴν φορὰν κατὰ ὁμοδόξου. Ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Ἀρβανιτάκης, οὗτινος οἱ ἀναγνῶσται τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ ἐξετίμησαν διάφορα περισπούδαστα ἄρθρα ἐπὶ θεμάτων Βιβλικῆς τοπογραφίας, εἰς ἣν ἰδιαιτέρως ἔχει ἐγκύψει, ἐδημοσίευσεν εἴς τινα Ἑλληνικὴν ἐφημερίδα τῆς Ἀλεξανδρείας ἀνοικτὴν συγχαρητήριον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁμογενῆ κ. Θ. Κότσικαν ἐπὶ τῷ ὅτι οὗτος ἐδώρησε 60,000 λίρας διὰ νέον κτίριον τοῦ ἐκεῖ Ἑλληνικοῦ νοσοκομείου, ἀντὶ νὰ τὰ δώσῃ δι' ἀνέγερσιν ἐκκλησιῶν πολυτελῶν καὶ περιττῶν, ὅπως ἄλλοι πλούσιοι ὁμογενεῖς τῆς Αἰγύπτου. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην τοῦ κ. Ἀρβανιτάκη ὁ κ. Μ. Γαλανὸς (ὅστις ἀπέκτησεν ἐν τῷ μεταξὺ τὸν τίτλον τοῦ «Μεγάλου Ρήτορος τῆς Ἐκκλησίας», τελευταίως δὲ εἶχε μετακληθῆ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον ὑπό τινος Ἑλληνικοῦ συλλόγου, ἵνα διὰ τῶν κηρυγμάτων του τονώσῃ τὸ θρησκευτικὸν φρόνημα τῶν ἐκεῖ Ὀρθοδόξων) ἔσπευσε νὰ δημοσιεύσῃ ἀπάντησιν (πῶς ἄλλως νὰ δικαιολογήσῃ τὸν τίτλον τοῦ «Μεγάλου Ρήτορος τῆς Ἐκκλησίας;»), ὑπεραμυνόμενος τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν πολυτελῶν ναῶν, μὲ κύριον ἐπιχείρημα τὸ ὅτι ἐκ τῶν ναῶν (δηλ. ἐκ τῆς εὐσεβείας τῶν πιστῶν) προέρχονται τὰ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα—συγχέων προφανῶς τὸν ναὸν μὲ τὴν θρησκείαν, μὲ τὴν εὐσέβειαν. Καὶ εἰς δευτέραν ἐπιστολὴν ἀνέπτυξε τὸ θέμα τοῦτο, παραθέτων σωρείαν παραδειγμάτων φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ἱδρυθέντων ὑπὸ ἐκκλησιῶν, ἱεραρχῶν καὶ εὐσεβῶν ἰδιωτῶν, ὡς ἐὰν ἠμφισβήτει κανεὶς τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Χριστιανικὸς πολιτισμὸς εἰς ὅλας τὰς χώρας διακρίνεται ὅλων τῶν ἄλλων προγενεστέρων ἢ καὶ συγχρόνων πολιτισμῶν ἀκριβῶς διὰ τῆς μεγάλης ἐπιδόσεώς του εἰς ἔργα φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης, διότι ***πρῶτος καὶ μόνος ὁ Χριστὸς ἐδίδαξε τὴν ἀγάπην πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ἀκόμη καὶ πρὸς ἐχθρούς.*** Ἐνῷ τὸ ζήτημα, ὡς ἐτέθη ὑπὸ τοῦ κ. Ἀρβανιτάκη, ἦτο ὅτι πλέον θεάρεστος καὶ πλέον χρήσιμος εἰς τὴν κοινωνίαν εἶναι ἡ ἵδρυσις ἑνὸς καλοῦ νοσοκομείου ἢ ἡ οἰκοδομὴ ἑνὸς ναοῦ, ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν ἤδη πολλοὶ ναοί, ἢ ἡ σπατάλη χρημάτων διὰ τὸν πολυτελῆ διάκοσμον ἑνὸς ναοῦ, ἐφ' ὅσον εἰς τοὺς ναοὺς δὲν γίνεται καμμία πνευματικὴ διδασκαλία τοῦ λαοῦ.

Ἦτο εὐνόητον ὅτι εἰς μίαν τοιαύτην μετατόπισιν τοῦ θέματος ὑπὸ τοῦ κ. Γαλανοῦ ὁ κ. Ἀρβανιτάκης ἀπήντησε διὰ μακροῦ ἄρθρου εἰς τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιτίθεται (μετ' ὀξύτητος ἴσως ὀλίγον ὑπερβολικῆς) κατὰ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου κλήρου, καὶ καταγγέλλει τὰς καταχρήσεις, αἵτινες εἰσεχώρησαν ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν δρᾶσιν τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας. Καταγγέλλει τὴν μετατροπὴν τῆς ἁπλῆς καὶ δημοκρατικῆς ὀργανώσεως τῆς ἀρχικῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀτέρμονα καὶ πομπώδη ἱεραρχίαν καὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸν σατραπισμόν, ὅστις βαθμηδὸν ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος

καὶ ἐντεῦθεν—τὴν μετατροπὴν τῆς ἀπερίττου καὶ πνευματικῆς λατρείας τῶν πρώτων Χριστιανῶν εἰς τοὺς ἀτελευτήτους καὶ νεκροὺς τύπους τῶν σημερινῶν ἀκολουθιῶν—τὴν ἀργυρολογίαν καὶ τὴν θεοκαπηλείαν ἰδίως τῶν ἁγίων λεγομένων λειψάνων, κτλ. κτλ.

Εἰς τὴν δημοσίευσιν ταύτην ὁ κ. Γαλανὸς ἀπήντησε διὰ σειρᾶς ἐκ 14 μακρῶν ἐπιστολῶν, εἰς ἃς διὰ τῆς προσφιλοῦς εἰς αὐτὸν μεθόδου τῆς πολυλογίας καὶ τῆς διαστροφῆς ἐζήτει νὰ συσκοτίσῃ τὰ θέματα, εἰς ἃ ἦτο δύσκολος ἡ ἀπάντησις. Ἀνταπήντησε δὲ διὰ μακρῶν ὁ κ. Ἀρβανιτάκης ἀπαριθμήσας σειρὰν ὅλην καταχρήσεων τοῦ κλήρου καὶ τῶν καλογήρων, καὶ αὐτῆς τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας.

Ὁ μικρὸς χῶρος τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν δὲν ἐπιτρέπει μείζονα ἐπέκτασιν ἡμῶν ἐπὶ τῆς συζητήσεως ταύτης, ἥτις διήγειρε ζωηρότατον ἐνδιαφέρον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων τῆς Αἰγύπτου καὶ ἥτις φαίνεται ὅτι θὰ συνεχισθῇ ἀκόμη. Τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀρβανιτάκη καταγγελλόμενα ἐγνωρίζομεν ἀπὸ πολλοῦ, ἂν καὶ ἴσως ὄχι ἐν τοσαύτῃ λεπτομερείᾳ. Δὲν τὰ κατηγγείλαμεν ὅμως, εἰμὴ ἀκροθιγῶς εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν ἀπάντησιν ἡμῶν πρὸς τὸν κ. Γαλανὸν πρὸ 25-ετίας, διότι ὡς μὴ ἀνήκοντες εἰς τὸ Ὀρθόδοξον ποίμνιον, θὰ ἐθεωρούμεθα ὡς ἐμπνεόμενοι ὑπὸ ἐχθρότητος κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦθ' ὅπερ δὲν συμβαίνει, διότι τὰς μεταξὺ Χριστεπωνύμων Ἐκκλησιῶν ἐχθρότητας θεωροῦμεν ὡς ἀσυμβιβάστους πρὸς τὸν ἀληθῆ Χριστιανισμόν.

Χαίρομεν ὅμως ὅτι ἡ καταγγελία τῶν καταχρήσεων τούτων προέρχεται ἤδη ἐξ Ὀρθοδόξου πηγῆς. Διότι εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία νὰ αἰσθανθῇ ὅτι αὐτὰ τὰ καταγγελλόμενα καταστρέφουν τὸ κῦρος καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτῆς, καὶ ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς λόγῳ αὐτῶν τῶν καταχρήσεων, ὡς καὶ διὰ τῶν νεκρῶν τύπων, ἤρχισε νὰ χάνῃ ὄχι μόνον τὴν ἐμπιστοσύνην του πρὸς τὴν ἐθνικήν του Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν φεῦ! τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν του καὶ νὰ γίνεται εὔκολος λεία τοῦ ὑλισμοῦ, τῆς ἀθεΐας καὶ τοῦ κομμουνισμοῦ.

Ὁ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς», ὅτε τὸ πρῶτον ἤρχισεν ἐκδιδόμενος τῷ 1858, ἀνέγραψεν ἐπὶ τῆς σημαίας του τὰ ἑξῆς: ***«Ἡ Ἐκκλησία τῶν πατέρων ἡμῶν ἔχει ἀνάγκην ἀναμορφώσεως. Ἡ ἀναμόρφωσις δύναται νὰ προέλθῃ μόνον διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου».*** Καὶ ἐπειδὴ μήτε τότε ἐδέχοντο, μήτε μέχρι σήμερον δέχονται οἱ ἰθύνοντες τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν νὰ συζητήσωσι κἂν περὶ ἀναμορφώσεως, ἠναγκάσθησαν οἱ ὀλίγοι, οἱ ζητοῦντες τὴν ἀναμόρφωσιν, νὰ ἀποχωρήσωσι τῆς Ὀρθοδόξου μάνδρας, ἀφοῦ ἡ συνείδησις αὐτῶν δὲν τοῖς ἐπέτρεπε νὰ παραμένωσιν, ἔστω καὶ τυπικῶς, ὀπαδοὶ συστήματος περιλαμβάνοντος πράγματα, ἅτινα κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν ἀντέκειντο πρὸς τὰς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δὲν εἶχον δὲ τὴν ἀξίωσιν αὐτοὶ οἱ ὀλίγοι νὰ ἐπιβάλωσι τὰς ἰδέας αὐτῶν εἰς τοὺς πολλούς.

Καὶ ἡ μὲν ἀποχώρησις αὐτῶν τότε πρὸ 75-ετίας ἐξήγειρε κατ' αὐτῶν λυσσαλέον φανατισμὸν καὶ διωγμούς. Ἀλλὰ τὴν σήμερον ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν εἶναι πλέον τυφλωμένος ἀπὸ φανατισμὸν ὡς τότε, καὶ παρ' ὅλα, ὅσα ἂν λέγωνται, ἀρχίζει νὰ βλέπῃ καὶ νὰ ὁμολογῇ αὐθορμήτως ὅτι ἡ θρησκεία του κατήντησε κομβολόγιον ξηρῶν τύπων καὶ ἀπιστεύτων δεισιδαιμονιῶν. Ἐξ ἄλλου, εἶναι ἀναμ-

φισβήτητον ὅτι ὁ λαὸς διψᾷ πνευματικὴν διδασκαλίαν καὶ ἤρχισε νὰ ἀντιλαμβάνεται τὴν ἀνάγκην καλλιτέρας γνώσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ συγχρόνως πίπτει εὐκόλως θῦμα τῶν κηρύκων τῆς ἀπιστίας, τῆς ἀθεΐας, τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ ἄλλων συστημάτων ἀντιχριστιανικῶν. Τὸ μέγιστον ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐξήγειρεν ἐν Αἰγύπτῳ ἡ τολμηρὰ ἀθυροστομία τοῦ κ. Ἀρβανιτάκη (ἐνδιαφέρον πιστοποιούμενον ἐκ τοῦ διπλασιασμοῦ τῆς κυκλοφορίας τῆς ἐφημερίδος, ἥτις δημοσιεύει τὰ ἑκατέρωθεν ἄρθρα ἐν τῇ συζητήσει ταύτῃ) εἶναι σαφὴς ἔνδειξις, ὅτι ἐπείγει διὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν ἡ ἐκκαθάρισις τῶν ἐν τῇ μάνδρᾳ αὐτῆς κακῶς κειμένων, ἂν δὲν θέλῃ νὰ χάσῃ μέγα μέρος τοῦ ποιμνίου αὐτῆς οὐσιαστικῶς, ἂν ὄχι καὶ τυπικῶς.

ΚΛΕΩΝ

Κεφ. Ζ'.

Διήγημα ἐκ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας τοῦ 3ου αἰῶνος μ. Χρ.

(συνέχεια)

Ἡ αἰφνιδία καὶ ὅλως ἀπρομελέτητος ὁμολογία τῆς Μαΐας κατεκεραύνωσε τὸν πατέρα της. Ἀδυνατῶν νὰ πιστεύσῃ ὅ,τι ἤκουεν, ἔμεινεν ἀπολιθωμένος εἰς τὴν θέσιν του, ἐνῷ ἡ Μαΐα, ὀρθία ἐνώπιόν του, μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων, ἐζήτει νὰ εὕρῃ λέξεις, ὅπως δώσῃ εἰς τὸν πατέρα της νὰ ἐννοήσῃ ὁποία ἦτο ἡ πίστις πρὸς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀφιερωθῇ. Τέλος, ἡ ὀδύνη, ἥτις κατέλαβε τὸν Γάϊον Σερτώριον, ἀπέσπασεν ἐκ τῶν χειλέων του κραυγὴν πόνου καὶ ἀγανακτήσεως:

— «Ἡ κατάρα τῶν θεῶν ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὸν οἶκόν μου! Πρῶτον ὁ Κλέων! Τώρα ἡ κόρη μου, μὲ καταδικάζει εἰς ἐντροπὴν καὶ ἀπελπισίαν!». Καὶ μὲ τὰς λέξεις αὐτὰς ἔκρυψε τὸ πρόσωπόν του εἰς τὰς δύο του χεῖρας καὶ ἔμεινεν, ἀκίνητος μὲ τὴν κεφαλὴν ἐσκυμμένην.

— «Πατέρα μου;... ἐτόλμησε νὰ ψελλίσῃ ἡ Μαΐα.... Ἡ φωνή της ἀνεκάλεσε τὸν στρατηγὸν εἰς ἑαυτόν. Ἐσηκώθη καὶ μὲ σοβαρότητα τὴν ὁποίαν διέψευσεν ἡ παραμόρφωσις τοῦ προσώπου του εἶπε:

— «Ποτὲ Χριστιανὸς δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ μὲ ὀνομάσῃ πατέρα! Ἀπ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ οἰκία μου ἐκλείσθη διὰ σέ, ἀφοῦ Κύριόν σου ἔκαμες τὸν Ἐσταυρωμένον! Πήγαινε! κόρη ἄπιστος καὶ ἀγνώμων! Δοκίμασε καὶ σὺ τὴν τὴν τύχην τοῦ Κλέωνος! Ἐγκατέλειψον ἕνα δυστυχῆ γέροντα!».

Ἡ Μαΐα ἀπεσύρθη. Παρ' ὅλην ὅμως τὴν αὐστηρότητα τῆς διαταγῆς δὲν ἀφῆκε τὴν πατρικὴν στέγην. Περιωρίσθη εἰς τὸν κοιτῶνά της, αἰσθανομένη ὅτι ἀσφαλῶς ἡ τρυφερὰ καρδία τοῦ πατρός της θὰ ἐκάμπτετο μίαν ἡμέραν, καὶ ἦτο ἀποφασισμένη νὰ μὴ τὸν ἐγκαταλείψῃ εἰς τὴν συμφορὰν αὐτὴν τοῦ γήρατός του. Ἀλλ' οὔτε καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ της ἐπραγματοποίησε τὴν ἀπειλήν του, οὕτω δὲ

ἔμειναν τὰ πράγματα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, εἰς τὸ διάστημα τῶν ὁποίων ἡ Μαΐα δὲν ἐξήρχετο τοῦ δωματίου της, εἰμὴ ὁσάκις ἦτο ἀνάγκη νὰ φροντίσῃ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πατρός της, τὸν ὁποῖον μακρόθεν καὶ ἀοράτως ἐπέβλεπε μὲ ἀπερίγραπτον στοργὴν καὶ πόνον.

Μετὰ παρέλευσιν ἀρκετοῦ καιροῦ, τέλος, μίαν ἑσπέραν ἐτόλμησε νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιόν του· σιωπηρῶς ἔλαβε τὴν συνήθη της θέσιν εἰς τὸ δεῖπνον. Ὁ Γάϊος Σερτώριος δὲν ἔδωκε σημεῖον ἀναγνωρίσεως τῆς παρουσίας τῆς κόρης του, ἀλλ' οὔτε καὶ ἴχνος δυσαρεσκείας ἐφάνει εἰς τὸ πρόσωπόν του. Ἡ δὲ Μαΐα ἐνθαρρυνθεῖσα ἀνέλαβε πάλιν τὴν θέσιν της εἰς τὴν τράπεζαν καὶ τὸν ὑπηρέτει μὲ σιωπηρὰν εὐλάβειαν ὡς πρότερον, χωρὶς νὰ ἀνταλλάξουν οὔτε μίαν λέξιν μεταξύ των.

Μίαν ἑσπέραν ὅμως, ὅτε ἡ Μαΐα κατὰ τὴν συνήθειάν της ἡτοιμάζετο νὰ ἀποσυρθῇ εἰς τὰ ἰδιαίτερά της δωμάτια, ἤκουσε τὸν πατέρα της νὰ τῆς ἀπευθύνῃ τὸν λόγον:

— «Διατί δὲν μένεις, κόρη μου; Φαίνεσαι κουρασμένη».

Ἡ καρδία τῆς Μαΐας ἀνεπήδησεν εἰς τὴν ἀπροσδόκητον αὐτὴν πρόσκλησιν! Ἐπανῆλθεν ἀπὸ τὴν θύραν τῆς αἰθούσης, καὶ ἐκάθησεν εἰς τὴν παλαιάν της θέσιν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ πατρός της, εὐτυχὴς διὰ τὴν σιωπηρὰν αὐτὴν συγγνώμην καὶ ἐπαναφορὰν εἰς τὴν προτέραν της θέσιν εἰς τὴν πατρικὴν καρδίαν. Ἀπὸ ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν ἔγεινε πάλιν ἡ ἀνελλιπὴς σύντροφος καὶ παρήγορος τοῦ Γαΐου Σερτωρίου. Μόνον διὰ τὸ ζήτημα τῆς μεταβολῆς τῶν φρονημάτων της δὲν ἀντήλλαξάν ποτε λέξιν· ἀλλ' ἡ Μαΐα, ἔχουσα πεποίθησιν ἐπὶ τῆς παντοδυναμίας καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔπαυε νὰ ἐπικαλῆται Αὐτόν, δεομένη ὅπως φωτίσῃ τὸν νοῦν τοῦ πατρός της, διὰ νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ εὕρῃ τὴν μόνην ἀσάλευτον βάσιν παρηγορίας καὶ ἐλπίδος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Παρῆλθον κατ' αὐτὸν τὸν νέον τρόπον ζωῆς ἀρκεταὶ ἑβδομάδες ἀνακουφίσεως δι' ἀμφοτέρους. Ἡ εὐμένεια τοῦ Γαΐου Σερτωρίου παρέμενεν ἀμετάβλητος. Τοῦτο δὲ ἐνεθάρρυνε τὴν Μαΐαν νὰ προβῇ εἰς μέγα τόλμημα — νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν τοῦ πατρός της, ὅπως συχνάζῃ εἰς τὴν Χριστιανικὴν λατρείαν.

Δειλά, δειλά, ἐπρόφερε τὴν παράκλησίν της μίαν νύκτα, τὴν στιγμὴν ποὺ ἐκαλονύκτιζε τὸν πατέρα της. Αὐτὸς δὲν ἀπήντησε καὶ ἡ κόρη του ἐξέλαβε τὴν σιωπήν του ὡς ἄρνησιν. Ἡτοιμάζετο νὰ ἀποσυρθῇ, ὅτε τὴν ἀνεκάλεσεν.

— «Ἐὰν ἐπιθυμῇς νὰ συχνάζῃς ἐκεῖ», εἶπε, «μὴ μένῃς πολύ, κόρη μου».

Ὤ! Πόσον συνεκίνησε τὴν Μαΐαν ἡ πατρικὴ συγκατάβασις! Μὲ ὁποῖα αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης τὴν νύκτα ἐκείνην, ἀνέπεμψε εἰς τὸν Θεὸν τὴν λατρείαν τῆς ὑπερχειλιζούσης καρδίας της Ἐλευθέρα ἵνα λατρεύῃ τὸν Κύριόν της ἐν τῷ φανερῷ, ἀνέλαβε πάλιν τὴν διακονίαν της μεταξὺ τῶν ὀρφανῶν καὶ χηρῶν τῶν μαρτυρησάντων ὑπὲρ τῆς πίστεώς των Χριστιανῶν, ἀλλὰ ταυτοχρόνως ὑπερεδιπλασίασε τὰς ἐνδείξεις τῆς ἀγάπης καὶ τρυφερότητος πρὸς τὸν καλὸν πατέρα της, προλαμβάνουσα μὲ χαρὰν καὶ τὰς ἐλαχίστας αὐτοῦ ἐπιθυμίας.

Ἐξ ἄλλου, ὁ Γάϊος Σερτώριος ἐφρόντιζε περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς θυγατρός του. Ἀνέθεσεν εἰς πιστόν του δοῦλον νὰ συνοδεύῃ τὴν Μαΐαν, ὁσάκις μετέβαινεν εἰς τὰς συναθροίσεις τῶν Χριστιανῶν. Μάλιστα δὲ ἑσπέραν τινὰ ἐξῆλθεν ὁ ἴδιος εἰς προϋπάντησίν της, διότι εἶχον γίνει ταραχαὶ εἰς τὴν πόλιν τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἡ Μαΐα, ἐξερχομένη τῆς λατρείας, τὸν εὗρεν ἀναμένοντα αὐτὴν παρὰ τὴν θύραν. Εἶχε παρακολουθήσει ἆρά γε τὰ ἐντὸς τῆς αἰθούσης; Τοῦτο ἐφαίνετο πιθανόν, ὡς καὶ ὅτι εἶχε κινηθῇ τὸ ἐνδιαφέρον του, διότι ὀλίγας ἡμέρας ἀργότερα ἡ Μαΐα δὲν εὕρισκε τὴν μεμβράνην τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου, καὶ εὐθὺς ὑπωπτεύθη ὅτι ὁ πατήρ της τὴν εἶχεν ἀφαιρέσει ἐκ τῆς θέσεώς της. Ὅλη χαρὰ διὰ τὴν ἀνέλπιστον αὐτὴν ἔνδειξιν ἐνδιαφέροντος, ἡ Μαΐα δὲν ἐζήτησε κἂν νὰ ἀνεύρῃ τὸ ἱερὸν κειμήλιον, στηρίζουσα ἐπὶ τῆς θείας παντοδυναμίας τὰς ἐλπίδας της, ὅπως ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ ἀποβῇ εὐλογία εἰς τὸν ἀγάπητόν της πατέρα.

Ψυχὴ καὶ ἐξέχουσα προσωπικότης εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς Χριστιανικῆς κοινότητος τῆς Ἀλεξανδρείας—εἰς τὸ μεταξὺ τῶν πτωχῶν καὶ ἀσθενῶν καὶ ἰδίως μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν τῶν μαρτύρων ἔργον αὐτῆς—ἦτο ἡ σύζυγος τοῦ πρεσβυτέρου Ἰσιδώρου καὶ ἀδελφὴ τοῦ Κλέωνος Ἀλκμήνη. Αὕτη περιέβαλλε τὴν Μαΐαν μὲ μητρικὴν στοργήν, καὶ τὴν καθωδήγει διὰ τῆς μεγάλης αὐτῆς πείρας καὶ τῆς ἰδιαιτέρας πρὸς τὴν νέαν συμπαθείας της, εἰς τὸ ἔργον τῆς διακονίας, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀναλάβει, στηρίζουσα αὐτὴν διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος εἰς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ μέλη τῆς μικρᾶς ἀδελφότητος, τῆς ὁποίας κεφαλὴ ἦτο ὁ Χριστός. Καὶ τοῦτο ἔπραττε χωρὶς νὰ φανερώσῃ εἰς τὴν Μαΐαν τὸν λόγον τῆς ἰδιαζούσης πρὸς αὐτὴν συμπαθείας, οὔτε τὴν οἰκογενειακήν της ἱστορίαν.

* * *

Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἶναι τόσον ἀσταθής, τόσον ἀτελῶς ἰσορροπημένη, ὥστε, ὁσάκις ὑπὸ τῶν περιστάσεων εὑρίσκεται ἐλευθέρα νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς φυσικάς της ροπάς, παρεκκλίνει δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τῆς εὐθείας ὁδοῦ. Τοῦ φαινομένου τούτου παρέχει ἀναρίθμητα παραδείγματα ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Ἡ ἐποχή, περὶ τῆς ὁποίας διαλαμβάνει ἡ παροῦσα διήγησις, ἀποτελεῖ σελίδα τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας χαρακτηριζομένην ὑπὸ πνευματικῶν παρεκβάσεων. Κατὰ ταύτην οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας προσέκρουσαν εἰς ποικίλους σκοπέλους, κατὰ τὰς μεταξὺ τῶν διωγμῶν ἀναπαύλας. Μεγάλα ζητήματά, ὡς τὸ τῆς Χριστιανικῆς Ἀπολογητικῆς, καὶ τὸ τῆς μελλοντικῆς τύχης τῆς παγκοσμίου Ἐκκλησίας, εἶχον προκαλέσει ποικιλίαν γνωμῶν καὶ ἀντιθέσεις ἀπόψεων, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν προέκυπτεν οὐδεμία εὐνοϊκὴ λύσις.

Ἂς μὴ σπεύσωμεν ὅμως νὰ ἐπιρρίψωμεν μομφὴν ἐπὶ τῆς οὕτω πως ἐμφαινομένης συγκρούσεως τῶν γνωμῶν καὶ ἀπόψεων. Διότι τὸ πνεῦμα τῆς ἐρεύνης καὶ τῆς ἐλευθέρας ἐκφράσεως τῆς σκέψεως, ἥτις κατὰ τὸ παρελθὸν τοσάκις κατεστάλη διὰ τῆς βίας, ὅταν ἐφάνη ὑπὲρ τὸ δέον καινοτόμος καὶ ρηξικέλευθος, εἶναι μία ἔμφυτος ἀνάγκη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καί, ὡς ἐκ τούτου, αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν μᾶς ἐπέβαλε δουλείαν πνευματικὴν ἢ ἠθικήν· δὲν καθώρισε τύπον λατρείας, οὔτε ἔστησε φραγμοὺς πρὸς παρεμπόδισιν τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως. Ἀνήγαγε τοὺς μαθητάς Του εἰς τὰ ὕψη τῆς τῆς Πίστεως, ὁπόθεν τὸ βλέμμα, περιλαμβάνον τὸ σύνολον, διακρίνει ποῖα εἶναι τὰ πρόσκαιρα καὶ τὰ ἐπουσιώδη καὶ ποῖα τὰ θεμελιώδη καὶ αἰώνια. Ἐλευθερώσας τὴν πεπτωκυῖαν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας, διήνοιξε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἀπεκρύπτετο ἀπ᾽ αὐτῶν μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης, καὶ εἰσήγαγε τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν ἐλευθέραν, τὴν ἁγνήν, τὴν μόνην ἀληθινὴν ζωήν, ἥτις εἶναι ἡ ἀπαρχὴ τῆς μελλούσης ἀτελευτήτου μακαριότητος.

Ὁ Κύριος ὅμως δὲν ἀφῆκε νὰ εἰσχωρήσῃ ἀοριστεία ἢ ἀβεβαιότης εἰς τὰς ἀληθείας, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς. Ῥητῶς διεκήρυξεν ὅτι: ***«Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπιστῶν τῷ Υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωήν»***.

Ἐπίσης ἐδίδαξεν ὅτι ὁ μόνος ἀλάνθαστος ὁδηγὸς καὶ διδάσκαλος εἶναι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἰπών: ***«Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ᾽ ὑμῖν μένων· ὁ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί Μου, Ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν»***. Ἐπὶ πλέον ὑπέδειξε σαφῶς τὸν τρόπον, καθ᾽ ὃν πᾶσα ψυχὴ ταπεινόφρων καὶ ὑπήκοος δύναται νὰ βαδίσῃ εὐπροσδέκτως ἐν τῇ Χριστιανικῇ ὁδῷ: ***«Ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ Πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε, καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί»***.

Εἰς τοὺς πράγματι ***διψῶντας*** τὴν ἀλήθειαν—τοὺς ἀναζητοῦντας πρὸ παντὸς τὴν ***βεβαιότητα*** τῆς πίστεώς των, ἔδωκε γνώμονα ἀλάνθαστον, τὸν ἑξῆς: ***«Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν, ἢ ἐγὼ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ λαλῶ»***.

Καὶ τέλος, αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπέδειξε τὸ κύριον αἴτιον τῆς ἀπιστίας τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου, καὶ τὴν πηγὴν τῶν πλανῶν, αἵτινες ἐδημιουργήθησαν ἐκ τῆς παρερμηνείας τῆς διδαχῆς Αὐτοῦ:

«Αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις· ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γάρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα· πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράττων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ».

Ἂς παύσωμεν ὅθεν ἀποδίδοντες ὑπέρμετρον σημασίαν εἰς τὰς διαφορὰς ἐκείνας εἴτε ἔσωθεν εἴτε ἔξωθεν πηγαζούσας. Ἂς παραδεχθῶμεν διὰ τοὺς ἄλλους ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀξιοῦμεν δι᾽ ἡμᾶς αὐτούς. Καὶ ἂς ἤμεθα βέβαιοι ὅτι πᾶν φυτὸν μὴ φυτευθὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ θέλει ἀφεύκτως ἐκριζωθῇ, πᾶν δὲ σπέρμα τὸ ὁποῖον ἔλαβε παρ᾽ Ἐκείνου ***τὴν ζωήν***, θέλει αὐξήσει καὶ καρποφορήσει.

Διατί νὰ ἀνησυχῶσιν οἱ Χριστιανοὶ διὰ τὸ μέλλον τοῦ Εὐαγγελίου, ἐνῷ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐβεβαίωσε τὸ ἀπρόσβλητον τῆς βασιλείας Αὐτοῦ εἰπὼν εἰς τὸν Πιλᾶτον: ***«Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεύς εἰμι ἐγώ· ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ»***.

Ὅθεν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ, ἀψηφοῦντες τὰ προσκόμματα, ἂς προβαίνουν θαρραλέως εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς πνευματικῆς ἐκείνης βασιλείας, ὅπου θὰ διαλάμψῃ πλήρης ἡ Ἀλήθεια, πεπεισμένοι ὄντες, ὅτι πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος οἱ πειστικώτεροι καὶ εὐγλωττότεροι λόγοι δὲν ἀξίζουν ὅ,τι ἀξίζει ἡ πιστὴ ὑπακοὴ καὶ ἡ ἔμπρακτος ἀγάπη, ὅταν αὗται ὑποκινῶνται ὑπὸ πίστεως διακαοῦς.

Αἱ ὁμιλίαι τοῦ θείου Διδασκάλου εἶναι ὀλίγαι καὶ σύντομοι, ἀλλ' ἕκαστον βῆμα τῆς ἐπιγείου Αὐτοῦ ζωῆς ἐσημειώθη δι' ἀγαθοεργιῶν. Μετέβαινεν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ποιῶν τὸ καλόν. Καὶ ὅταν Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἐζήτησε νὰ πληροφορηθῇ ἐὰν ἦτο Αὐτὸς πράγματι ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας, εἶπε:

«Πορευθέντες ἀναγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι· λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσι· νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί».

Ἰδοὺ τὸ παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ ἀκολουθήσωμεν, παρ' ὅλον τὸ χωρίζον ἡμᾶς ἀπ' Αὐτοῦ διάστημα τῶν αἰώνων.

Ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸ μέσον τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου δι' ἀνθρώπων πτωχῶν, ἀγραμμάτων καὶ μόνον ὅπλον ἐχόντων τὴν πίστιν αὐτῶν ἀποτελεῖ ἐπιβεβαίωσιν τῶν λόγων ἐκείνων τοῦ Κυρίου:

«Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, Ὁ πιστεύων εἰς Ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ Ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι Ἐγὼ πρὸς τὸν Πατέρα μου πορεύομαι».

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐξακολουθοῦν νὰ πραγματοποιῶνται. Μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου θὰ ἐμπνεύουν εἰς τὰς πιστὰς ψυχὰς πεποίθησιν ἀκατάβλητον καὶ ζῆλον διαρκῶς ἀνανεούμενον.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΟΙΚΙΛΑ

—***Ὁ Σοβιετικὸς Παράδεισος.*** Εἶναι ἤδη γνωστόν, ὅτι μυριάδες Ρώσσων ἐξορίζονται εἰς Σιβηρίαν ὑπὸ τῶν Σοβιετικῶν ἀρχῶν, ἕνεκα τῶν φιλελευθέρων ἢ θρησκευτικῶν φρονημάτων των. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἠμφισβητήθη πολλάκις ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Μόσχας. Ἤδη ὅμως ἦλθεν εἰς τὸ φῶς μία πρωτότυπος ἀπόδειξις αὐτοῦ. Ὡς γνωστόν, χιλιάδες κορμοὶ δένδρων ἐξάγονται ἐκ Σιβηρίας εἰς τὸ ἐξωτερικὸν χρησιμοποιούμενοι διὰ τὴν κατασκευὴν χάρτου ἐφημερίδων. Εἰς τὸ Μπάγγορ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν τελευταίως ἐξεφορτώνετο ἓν πλοῖον, κομίζον τοιοῦτον φορτίον κορμῶν δένδρων, ὅτε ἐπάνω εἰς ἕνα κορμόν, τοῦ ὁποίου ὁ φλοιὸς εἶχεν ἀφαιρεθῇ, παρετηρήθησαν γράμματα Σλαυϊκά, γραμμένα διὰ μολυβδίδος. Εὑρέθη κάποιος Ρῶσσος, ὅστις ἀνέγνωσε καὶ μετέφρασε τὰ γράμματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι ἐγράφησαν ὑπό τινος καταδίκου ἐν Σιβηρίᾳ καὶ διὰ τῶν ὁποίων διεκτραγωδεῖται ἡ φρικαλέα ζωή, τὴν ὁποίαν διάγουν οἱ ἐκεῖ ἐξόριστοι, τοὺς ὁποίους ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις χρησιμοποιεῖ, ὡς καταδίκους, διὰ τὴν κοπὴν καὶ φόρτωσιν τῶν πρὸς ἐξαγωγὴν κορμῶν δένδρων. Οἱ κατάδικοι οὗτοι, τῶν ὁποίων τὸ μόνον ἔγκλημα εἶναι ὅτι μένουν πιστοὶ εἰς τὴν θρησκείαν ἢ εἰς τὰ πολιτικά των φιλελεύθερα φρονήματα, εὑρίσκονται ὑπὸ τὰς χειροτέρας συνθήκας ζωῆς. Κοιμῶνται τὴν νύκτα φυλακισμένοι εἰς τρώγλας, ἐνδεδυμένοι ὀλίγα ρυπαρὰ

ράκη, καὶ ἀνυπόδητοι εἰς τὸ φοβερὸν τῆς Σιβηρίας ψῦχος, ἡ τροφή των εἶναι ἄρτος σκουλικιασμένος καὶ ὕδωρ, ἐργάζονται δὲ 12 ὥρας τὴν ἡμέραν, ἐπιτηρούμενοι ὑπὸ ἐνόπλων φυλάκων, οἵτινες φονεύουν ἄνευ διατυπώσεων πάντα, ὅστις ἤθελεν ἀποπειραθῇ νὰ δραπετεύσῃ. Αἱ Ἀμερικανικαὶ ἀρχαὶ κατέσχον τὸ φορτίον τοῦ πλοίου καὶ ἀπηγόρευσαν τὴν ἐκφόρτωσιν παντὸς φορτίου ξύλων προερχομένων ἐκ Σιβηρίας, καθότι διὰ νόμου ἀπαγορεύεται ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας παντὸς ἐμπορεύματος προερχομένου ἐξ ἐργασίας καταδίκων.

—***Ἡ Ὁμοσπονδία τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀμερικῆς*** ἀπέστειλε ἕνα τῶν ἡγετῶν της εἰς τὸ ἐν Γενεύῃ Διεθνὲς Χριστιανικὸν Ἰνστιτοῦτον τῶν Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν ἵνα ὁμιλήσῃ ἐπὶ τοῦ θέματος ***«Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ ἀγὼν τῶν τάξεων»***. Ὁ εἰρημένος ἀντιπρόσωπος μεταξὺ ἄλλων ἐτόνισε καὶ τὰ ἑξῆς περὶ τῆς στάσεως τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ καθ' ὅλου κοινωνικὸν πρόβλημα: «Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ νικήσῃ τὸν ἱστορικὸν ὑλισμόν, τὸν ἀγῶνα ὅμως τῶν τάξεων πρέπει νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν ἀρχικήν του πηγήν, ἤτοι εἰς τὰς αἰτίας καὶ τοὺς σκοπούς του. Τὸ κύριον ζήτημα ἔγκειται ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέον νὰ προσπαθῇ οὐ μόνον νὰ βοηθῇ τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς ἐξευτελιζομένους καὶ τοὺς πλανωμένους, ὡς τοῦτο ἔπραττε μέχρι τοῦ νῦν ἡ ἐσωτερικὴ ἱεραποστολή, ἀλλὰ καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ θέσῃ αὐτὰς τὰς βάσεις ***τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης*** καθ' ὅλας αὐτὰς τὰς λεπτομερείας. Τοιαῦτοι εἶνε ἡ δικαιοτέρα κατανομὴ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἡ περὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων μέριμνα καὶ ὁ διακανονισμὸς τοῦ ζητήματος τῆς ἀνεργείας. Μάλιστα ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὸ ὅλον δίκτυον τῶν προβλημάτων τῆς βιομηχανίας καὶ μετ' ἀποφασιστικότητος νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν παγίωσιν ἀγαθῶν σχέσεων μεταξὺ τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων ἀφ' ἑνός, καὶ τῶν ἡγετῶν τῶν ἐργατῶν ἀφ' ἑτέρου. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἐκτάκτως δύσκολον καὶ θὰ ἀπαιτηθῶσιν ἔτη πολλὰ διὰ νὰ ἀχθῇ εἰς πέρας. Ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἐν τῷ ὑπὲρ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν ἀγῶνι ἐπιτυγχάνονται καὶ πνευματικὰ ἀγαθά. Οἱ ἐκ τοῦ κλήρου προερχόμενοι ἐκ τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ἐνδεδειγμένοι νὰ στρέψωσι τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ ἰδεώδη τῶν ἐργατῶν, τὸ ἐνδιαφέρον δὲ τῶν ἐργατῶν πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον, εἶναι παράγοντες τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας πολύτιμοι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν τοιούτων κληρικῶν πρέπει νὰ αὐξηθῇ, ἰδίως εἰς τὰς ἐργατικὰς περιφερείας.

—Ἐπικειμένης τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἐν Γερμανίᾳ ἠγέρθη εὐρεῖα συζήτησις περὶ τῆς καταργήσεως ἢ μὴ τῆς παραγράφου 166 τοῦ ποινικοῦ κώδικος τῆς Δημοκρατίας, τῆς προβλεπούσης ποινὰς διὰ *τὰ κατὰ τῆς θρησκείας ἐγκλήματα*. Οἱ Εὐαγγελικοὶ κύκλοι ἀποφαίνονται κατὰ τῆς μηχανικῆς διώξεως τῶν ἀντιθρησκευτικῶν παραπτωμάτων. Εἶναι ξένον πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου—λέγουσι—τὸ ἐπιβάλλειν διὰ τῶν ποινῶν τοῦ νόμου τὸν πρὸς τὸν Θεὸν σεβασμόν. «Ἡ θλῖψις, ἣν δοκιμάζει ὁ πιστὸς ἐπὶ τῇ προσβολῇ τοῦ ὅ,τι θεωρεῖ ἅγιον, οὐδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς τὴν δίψαν τῆς καταδιώξεως τοῦ ἐνόχου διὰ ποινῶν, οὐδὲ προκαλεῖ ἄλλως τε δίψαν τοιαύτην». Κατ' ἄλλους, ἡ τοῦ Κράτους ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι πρᾶγμα ἀφορῶν μόνον τοὺς πιστοὺς καὶ ἀποτελεῖ κακὸν ὀλιγώτερον ἢ ἡ κρατοποίησις τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ ζῶσα πίστις ἤνθησεν ἀκριβῶς ὁσάκις τὸ κράτος ἐλάχιστα περὶ αὐτῆς ἐμερίμνα καὶ δὲν ἐπεβάρυνε τὴν θρησκείαν διὰ διαφόρων ὑποχρεώσεων. Ὁ Γουσταῦος φὸν Ρόδες ἀπεφάνθη, ὅτι ἡ πίστις, ἡ ὁποία πρὸς ἐνίσχυσίν της ἐπικαλεῖται κοσμικὴν κρατικὴν ὑποστήριξιν καὶ μέσα μηχανικά, δὲν εἶναι πίστις ζῶσα.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Συχνάκις μᾶς ἐπιστρέφονται διὰ τοῦ ταχυδρομείου τεύχη τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Μετῴκησεν», ἢ «Ἄγνωστος». Ὅθεν παρακαλοῦμεν τοὺς κ. κ. συνδρομητάς, ὅπως ὁσάκις ἀλλάσσουν κατοικίαν, μᾶς εἰδοποιοῦν περὶ τούτου, στέλλοντες ἡμῖν τὴν νέαν των ταχυδρομικὴν διεύθυνσιν,